

NIPPE AVALIKU RUUMI KODUSTAMISEKS

Avalik linnaruum on meie kõigi ühine vara – kõiksugused tänavad, väikesed nurgapealsed ja avarad väljakud, tillukesed rohealad ja suured pargid. Selle ruumi eesmärk on pakkuda nii liikumisvõimalust kui ka turvalist ja mõnusat olemise ja ettevõtmise ruumi kõigile linnas elavatele inimestele. Juhendis oleme kirja pannud terve hulga tegevusi – alustades lihtsamatest ja jõudes üsna keerukateni –, kuidas igaüks saab meie igapäevast ruumi oma käe järgi paremaks sättida ning enda ja naabrite vajadusi nähtavamaks muuta.

Linnaruum mõjutab meie igapäevast käitumist oluliselt rohkem, kui esmapilgul võiks arvata. Ja mõjutavad nii tehtud valikud kui ka otsustamatajätmised. Tänavatasapinnalt trammi sisenemine tähendab keskmist kasvu heas tervises täiskasvanule vaid veidi kõrgemat sammu, kuid lapsevankriga kärutajale võib saada takistuseks trammiga sõitmisel. Kõnnitee puudumine või selle talvel jääst puhastamata jätmine paneb ka täisjõus inimese kõndimise asemel autot eelistama. Suure osa meie ühiskonnast moodustavad lapsed, vanemaealised, erivajadustega inimesed ja teised rühmad, kellel on keskmisest erinevad vajadused, nii et linnaruum lihtsalt peab nendega arvestama.

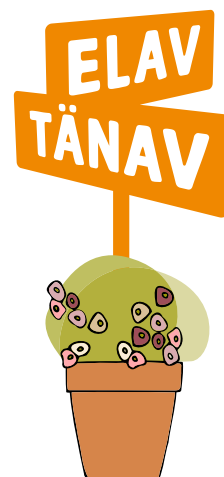

Turvaline, roheline, kutsuv, sobilik eri vanuserühmadele – nende märksõnade kaudu kirjeldavad tuleviku linnaruumi enamiku Eesti linnade arengukavad ja planeeringud. Siiski napib sageli teadmisi ja oskusi sellele jõudmiseks – seda nii omavalitsustel linnaelanikega dialoogi astumisel kui ka linnaelanikel oma ootuste ja vajaduste kirjeldamisel. Siinse juhendi eesmärk ongi neid teadmisi juurde tuua väga praktilisel tasandil – pannes kirja nende inimeste kogemuse, kes moel või teisel on oma igapäevase tegevusega linnaruumi rikastanud ja arendanud.

Kirjeldatud tegevused on erisuguse keerukusega – mõni on väga lihtne ega vaja praktiliselt mingit ettevalmistust – võta tool ja istu tänavale. Teised aga vajavad põhjalikumalt läbimõtlemist ja kooskõlastamist mitme osapoolega. Tegevused on ka selles mõttes erinevad, et osa neist on suunatud lihtsalt mõnusale olemisele või avalikule ruumile suurema tähelepanu suunamisele, aga kirjeldatud on ka tööriistu dialoogi ja arutelu loomiseks kohalike elanike ja omavalitsusega.

Juhendi teeb eriliseks veel see, et tegevused on kirja pandud Eesti inimeste kogemuse kaudu. Kui mõni tegevus või mõte inspireerib, saab kohe ühendust võtta ja lisa küsida. Nii et enam ei peaks kodukandi avalikku ruumi ühiselt mõnusamaks muutmisel küll ühtegi takistust olema!

MTÜ Elav Tänav, 2022

TÄNAVA VÄRVIMINE

ЛаснаКраски / LasnaVärvid

Asukoht: Kotka trepp, Lasnamäe, Tallinn

Toimumisaeg: 2014, uuesti üle värvitud 2017, praegune ilme alates 2021

KODUKOHA KOMPASS:

- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus:

keskmine, põhiliselt materjalikulu ja survepesu tellimine

Keerukus:

keskmine

Kes saavad osaleda:

kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel:

ei

Kestus:

pikk

Hooldusvajadus:

väike, uuendatakse iga kolme aasta tagant

Materjalid:

pintslid, värv, kriit, kindad, kaitsekombinesoonid, toit ja jook osalejatele

Rohkem infot Lasnaidee kohta: www.facebook.com/lasnaidee

Miks see on hea mõte?

Tänavaruumi värvimine on võimalus muuta hall tänav rõõmsamaks, laiendada tegevusvõimalusi linnakeskkonnas ning kaasata kohalikku kogukonda ruumiloomesse.

Lasnaidee eestvedaja ja Kotka trepi värvimise algataja **MARIA DERLÕŠ**

Miks te trepi üle värvisite?

Ühel meie tuumiku liikmel oli selline unistus – ta oli alati mõelnud, et see hall trepp võiks olla hoopis värviline. Linnaruumihuvilistena oli meile silma jäänud palju näiteid teistest riikidest, kus asfaldi rõõmsameelsematesse toonidesse värvimisega muutus linnaruum hoopis mõnusamaks. Ja tundus, et see oleks väga hea koht, kus sellist asja proovida.

Millest alustasite?

Kõigepealt mõtlesime läbi, milleks me seda üldse teha tahame – kindlasti selleks, et tänav oleks värvilisem, AGA ka selleks, et üheskoos piirkonna elanikega midagi toredat teha ja tekitada neis suuremat kohatunnet. Tahtsime, et ka värvimise protsess oleks omaette sündmus, sest kui kohalikud on trepi värvimisel ise kaasa löönud, tunnevad nad suuremat omanditunnet ja hoolivad rohkem.

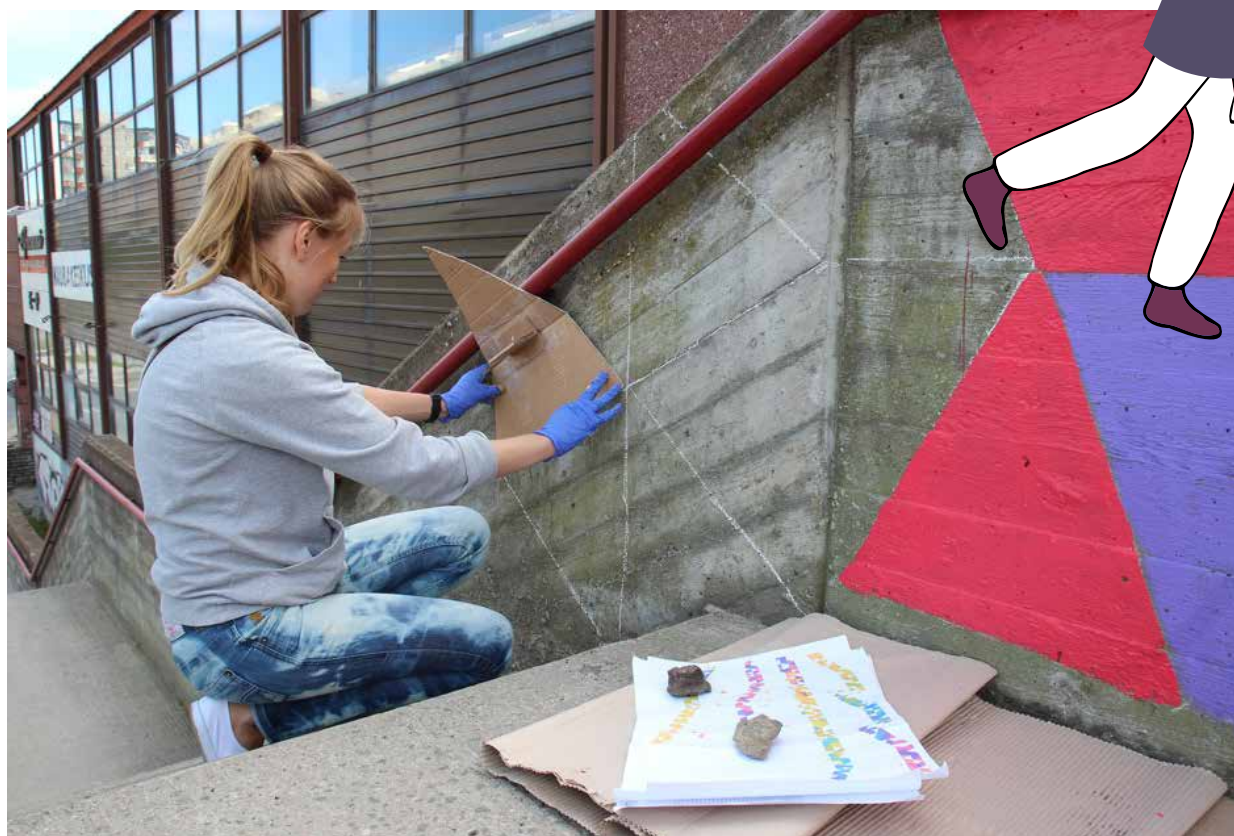
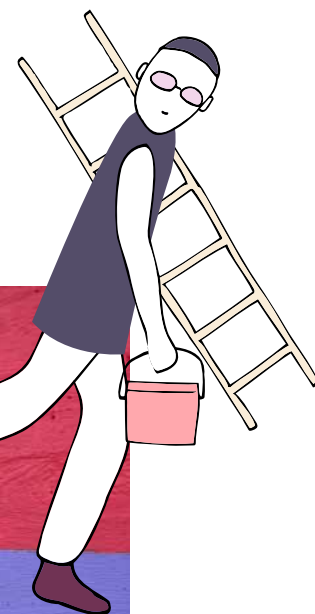
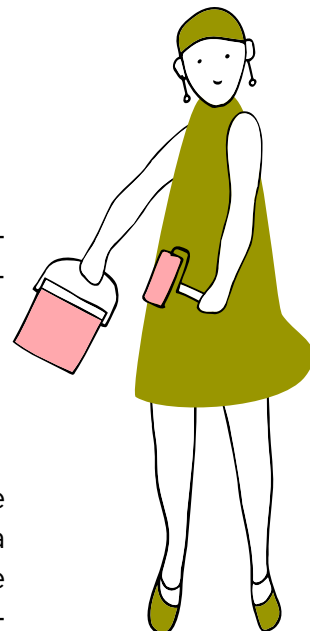

Foto: Vladislav Kopõlkov

Kellega tuli ettevõtmine kooskõlastada?

Kotka trepi omanik on kõrval asuv pood, seetõttu oli loomulik kõigepealt tutvustada ja kooskõlastada tekkinud mõte nendega. Seejärel kooskõlastasime kavandatu ka linnaosavalitsusega, kuivõrd see tähendab välisruumi ilme muutmist. Selle ettevõtmise puhul olid õnneks nii omanik kui ka linnavalitsus kiirelt mõttega päri, kuid siiski tuli selle jaoks aega planeerida.

Kas kõik vajalikud teadmised-oskused olid teil endal olemas või kaasasite ka partnereid?

Suuresti oli meil mõtte elluviimiseks vajalik endal olemas: arhitekt/disainer joonise vormistamiseks, projektijuht tegevuste planeerimiseks, kommunikatsioonispetsialist teavitustegevusteks ja kaasamise planeerimiseks. Trepil värvimiseks kuluv värv hulk oli suur, seega küsisime teist korda treppi üle värvides abi ka värvitootjalt Sadolin, kes toetaski meid värvijätkidega – suur aitäh neile!

Kui peaksite teistele selgitamiseks kogu protsessi jagama sammudeks, siis millised need oleksid?

Joonise läbimõtlemine ja trepile kandmine. Tegime teadlikult hästi lihtsa joonise, et võimalikult paljud saaksid värvimises kaasa lüüa. Siiski oli vaja, et kambas oleks mõni täpsema käega kogenum värvija, kes eelnevalt joonise kontuurid valmis tegi ja lõpuks töö viimistles.

Vajalike töövahendite hankimine. Pintsleid, värvid, kaitsekostüümid jms,

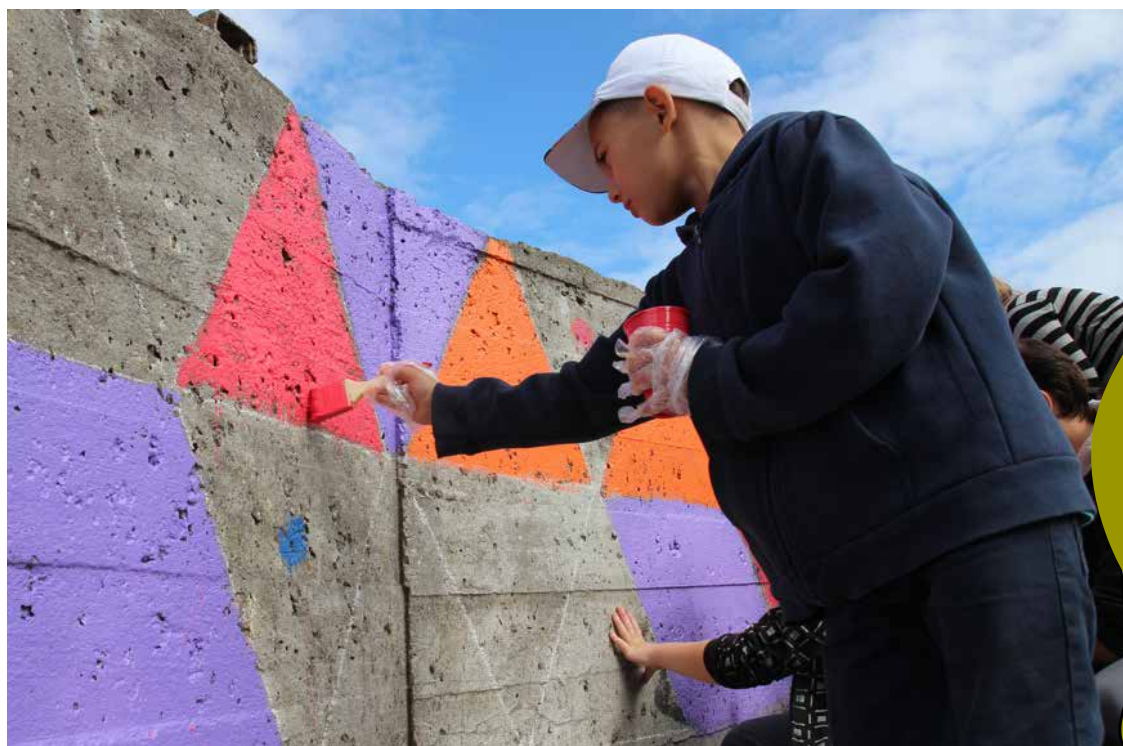
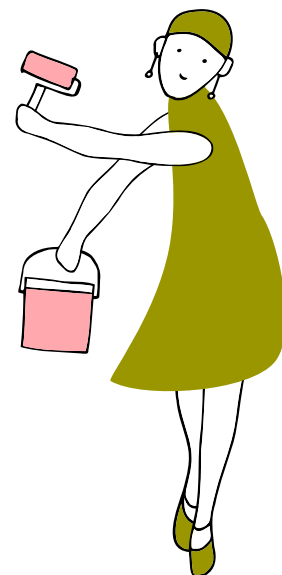

Foto: Vladislav Kopõlkov

et kohale tulnud vabatahtlikele jääks ainult kaasalöömise rõõm. Kohapeal meeleolu hoidmiseks on olulised ka suupisted, muusika ning dokumenteerimiseks fotograaf.

Kommunikatsioon ja kaasamine. Et inimesed oleksid kursis ja saaksid kaasa lüüa, oli kommunikatsioon väga oluline: tegime Facebooki-sündmuse ja jagasime oma kanalites, trepile panime üleskutse-plakati ja tegime ka pressiteate. Ja inimesed tulid rõõmuga.

Millised olid kõige olulisemad nipid või õppimiskohad?

Värvida on parem kevadel või suvel: värv kuivab kiiremini, värvimiseks sobivat kuiva ilma on rohkem ning tehtut nautida saab kauem.

Värvipritsmete eest kaitsmiseks soovitan kindlasti kasutada täiskostüüme. Neid tuleks varuda nii palju, et kõigile jätkuks.

Joonise tegime ise kriidiga ette ja iga kolmnurga sisse seda värvi täpi, millega see täita tuli. Nii saime kasutada palju vabatahtlikke.

Võrdlemisi vana ja katkise trepi värvimisele eelnevalt tuleb pinnad kõigepealt survepesuga tolmust ja lahtistest osakestest puhastada ning värvida tasub vaid trepi külgesid. Selle konkreetse trepi puhul kuluvad astmed kiiresti koledaks.

Fotod: Vladislav Kopõlkov

TÄNAVAKOHVIK

Lastekohvik

Asukoht: Tatari tänav, Kesklinn, Tallinn

Toimumisaeg: suvi 2021

KODUKOHA KOMPASS:

- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus:

vähene, peamiselt plakatite trükkimise ja paigaldamise kulu

Keerukus:

lihtne

Kes saavad osaleda:

kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel:

jah

Rohkem infot Südalinna seltsi kohta:

www.facebook.com/Süda-Tatari-naabrid

Miks see on hea mõte?

Lihtne võimalus korraldada kodukandis sündmus naabrite ja sõprade kokku toomiseks ning ajutiseks tänavaruumi elavdamiseks. Lastele annab ettevõtmine hea korralduskogemuse.

Tatari tänava lastekohviku korraldaja **MADLE LIPPUS**

Kust tuli mõte kohviku korraldamiseks?

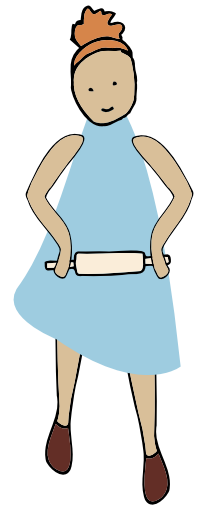
Minu 8-aastane laps korraldas talvel koolis koos klassiga kirbuturgu, mille tulu läks loomade varjupaigale. Ettevõtmisest innustununa käis ta terve kevade peale nagu uni, et tahab kodumaja ees samuti kirbuturgu korraldada ja maha müüa kõik need asjad, mida nad vennaga enam ei kasuta. Teised meie maja lapsed müüsid suvel maja ees enda joonistusi ja meisterdusi, see tekitas ka tunde, et meie maja lastes on see vajalik ettevõtlikkus olemas.

Lapsed tahtsid pidada kirbuturgu, aga korraldasite hoopis kohviku?

Heal turul on alati ka mõni mõnus söögikoht ja enda kogemuse põhjalt teadsin, et isegi kui ma turult midagi ei osta, siis ühe mõnusa ampsu ja midagi juua tahaksin pärast ikka. Ehk et kohvik on oluline nii meeleolu tekitamiseks kui ka selleks, et väikesed müüjad saaksid müümist harjutada.

Foto: Madle Lippus

Kas lapsed ise ka korraldasid midagi või lõpuks ikkagi emad-isad küpsetasid-koristasid?

Proovisin kogu üritust planeerida koos lastega ja selliselt, et võimalikult palju sellest oleks neile endale jõukohane ellu viia. Samas on arusaadav, et 6- ja 8-aastased lapsed päris kõike ise veel ei oska. Nii valisime kohviku menüüsse enamjaolt küpsetised, mida nad ise nagunii teevad: kaera-kookoshelbepallid, muffinid, juustukeerud. Kohvi ei pakkunud, vaid ainult morssi ja vett. Kirbuturule müüki läinud asjad valisid ja hinnastasid lapsed ise, samuti joonistasid nad ise reklaamsildid. Info levitamise ja laudade-toolide tassimisega loomulikult aitasid vanemad ka.

Kellega tuli ettevõtmine kooskõlastada?

Pidasime kohvikut enda kortermaja eesaias ja korraldamise rääkisime läbi vaid naabritega. Et meil on majas palju lastega peresid, siis paljud neist lõid ka korraldamisel-kauplemisel kampa. Ülejäänud nautisid kohvikumelu külastajatena.

Foto: Madle Lippus

Kui peaksite teistele selgitamiseks kogu protsessi jagama sammudeks, siis need oleksid?

Anna järele laste soovile kirbuturgu korraldada ja leia naabrite hulgast veel mõni huviline, kellega koos ettevalmistusi teha

Lepi kokku kuupäev ja levita infot võimalike huviliste hulgast, meie tegime Facebooki-sündmuse, mida jagasime nii enda kontodel kui ka piirkonna seltsi grupis

Koostage lastega ühiselt tegevusplaan ja jagage ülesanded: kes joonistab plakatid, kes milliseid küpsetisi valmistab, kes toob lauad-toolid ja kui palju neid vaja on. Kui lapse kool või lasteaed asuvad lähedal, siis võib ta teha ka lendlehed seal jagamiseks ja sõprade kutsumiseks.

Millised on kõige olulisemad nipid või õppimiskohad?

Kindlasti tuleks lastega läbi rääkida ka ostlema kutsumine. Möödaminejad ei pruugi esialgu arugi saada, et tegemist on ka võõrastele avatud turgukohvikuga. Selleks tasub harjutada, kuidas neid rõõmsalt kaupa vaatama hõikuda.

Enne müügipäeva toimumist tuleb kindlasti läbi arutada kõik rahaasju puudutav – harjutada arveldamist ning meelde tuletada, et raha ei tasu niisama vedelema jätta.

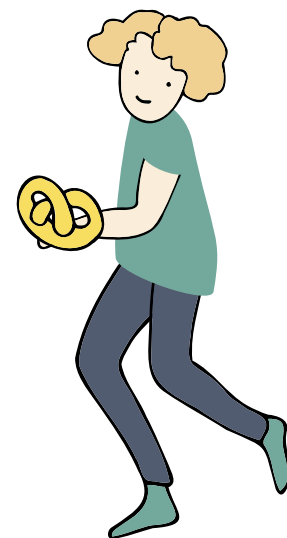

Foto: Madle Lippus

PAIDE KESKVÄLJAKU RUUMIEKSPERIMENT

Asukoht: Paide keskväljak

Toimumisaeg: 15.07–12.08.2017
30.06–20.08.2018
29.06–20.08.2019
3.07–31.08.2021

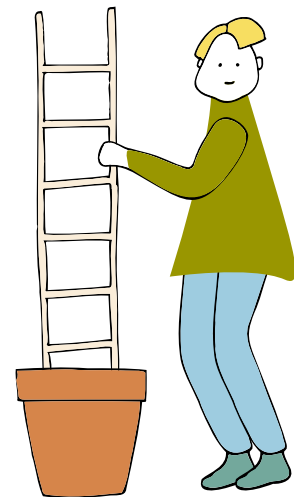
KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus:	suur, sõltuvalt näiteks sellest, kas valmistada mööbel euroalustest või terrassilaudadest, kui palju objekte rajada jne
Keerukus:	keskmine kuni kõrge
Kes saavad osaleda:	kõik
Saab teha ka talvel:	saab, aga vajab sellisel juhul erilahendust, nt kinnised varjualused, talvesport
Kestus:	vastavalt soovidele/võimalustele
Hooldusvajadus:	igapäevane koristus ja heakorra tagamine (taimed, turvalisus)
Materjal:	puit (mööblimaterjal), taimed, muruvaip, värv, spordivahendid

Rohkem infot 2017.–2019. aasta kohta: <https://arhitektuuripreemiad.ee/objekt/paide-keskväljaku-ruumieksperiment/>
ja 2021. aasta kohta: <https://paide.kovtp.ee/web/paideway/>

Miks see on hea mõte?

Ruumieksperimendiga saab katsetada lühiajaliselt ja vähese kuluga, kuidas toimiks kõigile tuttav keskkond seda teistmoodi kujundades – katsetades on lihtne asju muuta ehk tegevuse kaudu õppida. See annab võimaluse tuua elu, tegevusi ja inimesi muidu tühjalt seisvasse või alakasutatud kohta, kujundada autoruum inimeste ruumiks. Lisaks annab see võimaluse tuua kokku kogukonna liikmed, kes muidu ehk ei kohtukski – eri vanusest ja huvidega inimesed saavad ühise kohtumispaiga ja kõige selle koos ja ise ehitamise kogemuse.

Paide ruumieksperimendi idee autor ja üks elluviijatest **ELO KIIVET**

Kust tekkis mõte ruumieksperimendi korraldamiseks?

Arvamusfestivali meeskond tahtis teha midagi, mis annaks kohalikele rohkem kui vaid kaks päeva külalisi mujalt. Samuti sooviti anda uus elu Paide keskväljakule, mis tavapäraselt on nukker asfaldivärvi hall ruum, kus inimesed aega ei veeda – linna süda võiks olla elurikas! Ruumieksperimendi võlu ongi selles, et kohalikud ise nägid potentsiaaliga kohta ja leidsid mooduse, kuidas aidata, ehk see on Eesti esimene nii suuremõduline (ajas ja ruumis) ruumieksperiment, mis on ellu kutsutud alt üles ehk MTÜ kaudu (alguses Arvamusfestival, seejärel eraldi loodud MTÜ Uus ruum).

Foto: Ants Leppoja

See tundub väga suur projekt. Millest alustasite?

Kõige tähtsam on alati meeskond – tuleb leida inimesed, kes eri teemade eest vastutavad ja korraldada aitavad. Nt arhitekt joonistab asendiplaani ja mööbli lahendused, meistrimehed panevad selle kõik kokku, istutus- ja värvimistalgutel saab lisada taimi ja värvi ning kõike peab koos hoidma eestvedaja, projektijuht, kes peab järke eelarvel ja ajakaval ning tööde korraldamisel.

Kellega tuli ettevõtmine kooskõlastada?

Kõik avaliku ruumi ettevõtmised tuleb kooskõlastada omavalitsusega. Meie taotlesime avaliku ürituse loa ja lisaks kooskõlastasime selle päästameti ja politseiga (sh peab arvestama, et päästemeeskond vajadusel ligi pääseb). Vajaliku info leiab enamasti omavalitsuse kodulehelt ja mõistlik on ka ametnike käest otse uurida.

Milliseid teadmised-oskused olid projekti elluviimiseks vajalikud? Olid need teil endal olemas või kaasasite ka partnereid?

Katsusime teha nii, et meeskond oleks kirju ja kõik vajalikud oskused esindatud (arhitektid, ehitajad, transportijad, kultuurikorraldajad, noorsootöötajad jne), aga partneriteta poleks saanud kõike sellisel kujul ellu viia – sponsoritena aitasid meid materjalitootjad, keerulisemad konstruktsioonid pani kokku kohalik ehitusfirma. Lisaks peab kuluna arvestama tehnika rendiga (tõstukid jms) ja liikluskorraldusvahenditega (liiklusmärgid jms).

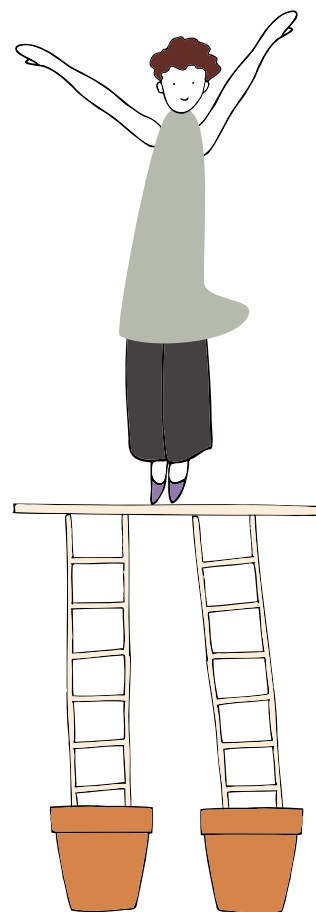
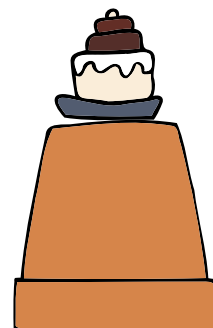

Foto: Märt Lõhmus

Kui peaksite teistele selgitamiseks kogu protsessi jagama sammudeks, siis need oleksid?

1. Idee lahti kirjutamine
2. Meeskonna kokkupanek
3. Projekti ja eelarve koostamine
4. Toetuste taotlemine või projekti kirjutamine
5. Loa taotlemine KOV-ilt
6. Ehituse ettevalmistus (materjal, tehnika, ajakava)
7. Ehitamine
8. Hooldus ja korrashoid
9. Kokkupakkimine (sh ettevalmistus)
10. Kokkuvõtted ja tagasiside

Millised olid kõige olulisemad nipid või õppimiskohad?

Eelarvesse peab jätma puhvri, sest ehitades tekib alati ootamatusi, mida ei oska ette näha. Kuigi töö on suures osas tehtud vabatahtlikus korras, nõuab see siiski eelarves oma rida kasvõi toitlustamisena. Tark on alustada lihtsamatest asjadest ja kogemuse tekkides muuta eksperiment keerulisemaks ja lisada uusi elemente – nii muutub see iga kord ja pakub alati ka avastamisrõõmu. Kunagi ei tasu hakata kartma, et projekt on liiga keeruline ja suur – kui on olemas õiged inimesed ja siiras soov kodukanti paremaks muuta, saab liigutada mägesid!

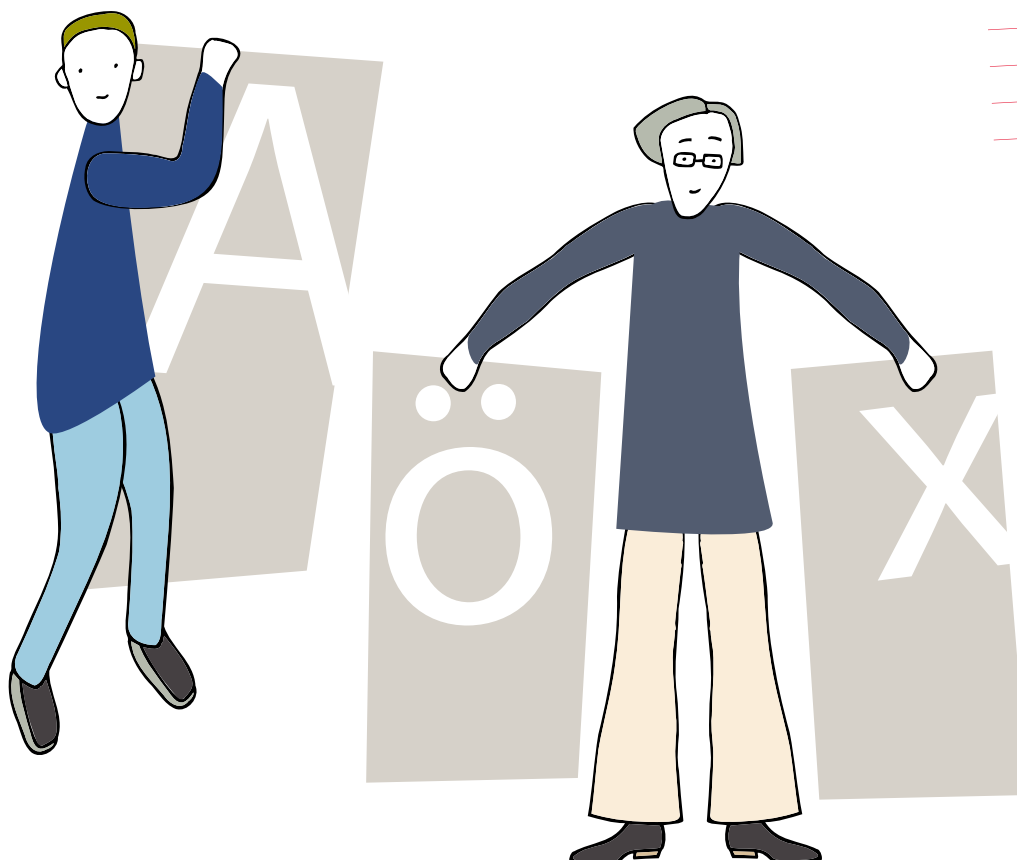
Foto: Arvamusfestival

PLAKATID TÄNAVARUUMIS

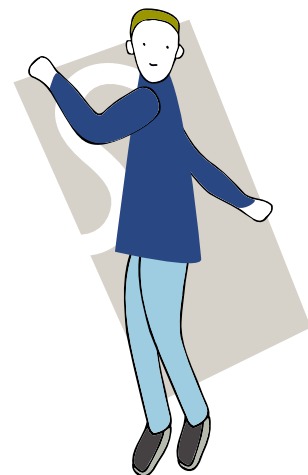
Avaliku ruumi murekohtade tähistamine

KODUKOHA KOMPASS:

- 1 LIIKUMINE JA LIGIPÄÄSETAVUS
- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 3 LOODUS JA KESKKOND
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE
- 8 VASTUTUS JA OSALUS

Maksumus:	vähene, peamiselt plakatite trükkimise ja paigaldamise kulu
Keerukus:	lihtne
Kes saavad osaleda:	kõik, lastest kuni vanemaealisteni
Saab teha ka talvel:	jah
Kestus:	lühike

Miks see on hea mõte?

Plakatid konkreetsete murekohtadega asumis annavad hea võimaluse tekitada laiemat arutelu kogukonna sees ning muuta elanike hää kuuldavamaks-nähtavamaks, et jõuda paremini poliitikute ja ametnikeni.

Uue Maailma Seltsi liige **KADRI KLEMENTI**

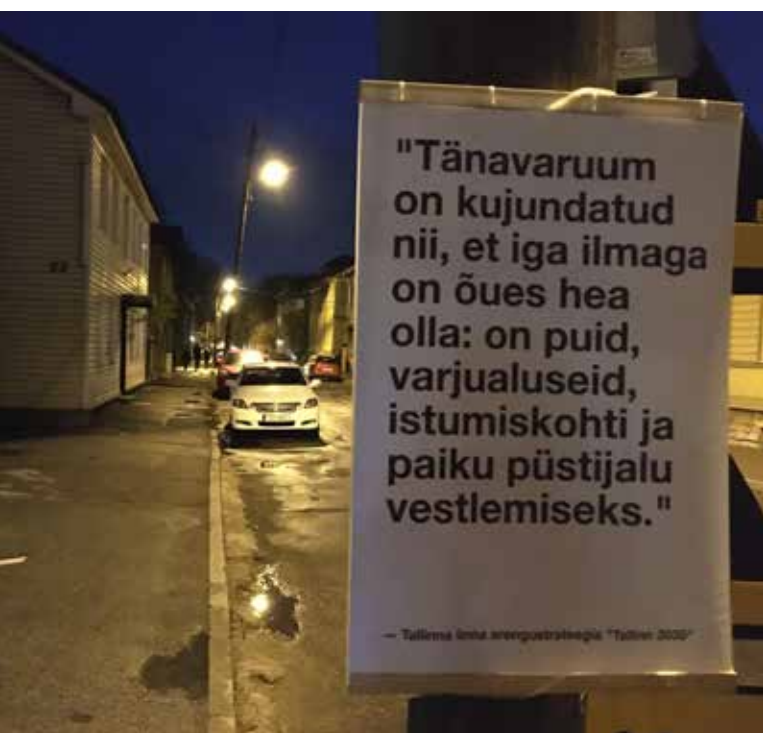
Kust üldse tekkis selline mõte?

Mõte tekkis siis, kui ühele seni tühjalt seisnud suure avaliku kasutuse potentsiaaliga alale hakati ilma kohalikega rääkimata rajama bussiparklat. Lisaks tekkis enne valimisi piirkonda hulk valimisplakateid ning tundus, et me lihtsalt peame kohalike elanikena reageerima ja juhtima tähelepanu tegelikele murekohtadele.

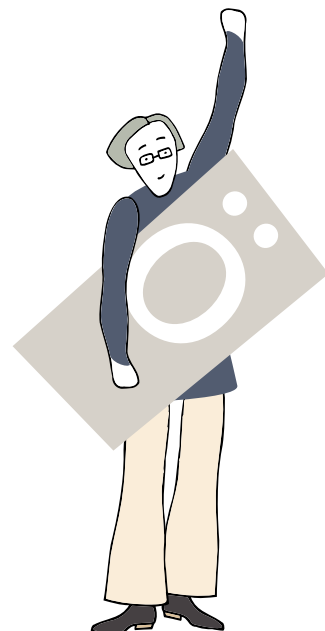
Aga miks just plakatid väliruumis?

Enne valimisi täitub avalik ruum klantsplakatitega ning tahtsime juhtida tähelepanu kohalikele olulistele teemadele, kasutades poliitikute enda tööriista – plakateid.

Digimaailm on küll tore ja annab palju võimalusi, aga tahtsime jõuda ka nendeni, kes Facebookis ei ole. Samuti oli meie eesmärk tekitada side konkreetse mure ja koha vahel. Tahtsime digitaalset ja reaalsel omavahel siduda.

Fotod: Kadri Klementi

Kas kooskõlastasite plaani kellegagi?

Ei kooskõlastanud, sest ühelt poolt nappis aega ettevalmistamiseks ning olime ka üsna kindlad, et lihtsalt me luba nende plakatite paigaldamiseks ei saaks. Samas on kodanikena meie õigus ja kohustus teha oma hääl kuuldavaks, sestap otsustasime plakatid lihtsalt üles panna.

Selle võrra olulisem on plakateid üles pannes nende eest ka vastutada – vaatame neid regulaarselt üle, parandame kus vaja, eemaldame katkised; paigaldamisel jälgisime, et need niigi kitsaid kõnniteid veel kitsamaks ei teeks ega kataks märgiseid või kohalike elanike kuulutusi postidel.

Millest alustasite?

Alguses mõtlesime visualiseerida ühe konkreetse platsi võimaliku ümberkujundamise, aga et see tundus tehniliselt pigem keeruline, siis otsustasime läheneda lihtsamalt. Kaardistasime koos seltsi aktiiviga asumi peamised murekohad ning seejärel otsisime linna enda strateegilistest dokumentidest, planeerimisseadusest ning teistest olulistest dokumentidest eesmärgid või sobivad pügalad, millega on sõnastatud eesmärgid või tegutsemisviisid nende olukordade lahendamiseks. Näiteks on Uue Maailma asumis ka äsja remonditud tänavad asfaldikõrbed, kuigi Tallinna arengu strateegia ütleb, et tänavaruum peab olema selline, „kus on puid, varjualuseid, istumiskohti ja paiku püstijalu vestlemiseks”.

Foto: Kadri Klementi

Milliseid oskusi oli teil selle elluviimiseks vaja?

Et olen ise taustalt arhitekt ja avalik ruum on mulle alati südamelähedane olnud, siis polnud murekohtade kaardistamine iseenesest keeruline. Siiski oli kõige vajalikum tugi mulle kaasamõtledjad seltsi aktiivi hulgast, kelle taust on küll hoopis teistsugune, aga kes samuti asumist hoolivad – nendega sain pörgatada mõtteid, lihvida plakatite sõnastust selgemaks ja arusaadavamaks. No ja lihtsalt on ka hea tunne teada, et sa ei ole üksi. Eraldi vajas läbimõtlemit plakatite paigaldamine – konstruktsiooni välja mõtlemine ning plakatite ülespanek.

Kui peaksite teistele selgitamiseks kogu protsessi jagama sammudeks, siis need oleksid?

Kaardistasime ära asumi murekohad ja valisime neist kõige olulisemad, et hoida fookust.

Sõnastasime tekstid plakatitele: otsisime sobivaid paragrahve planeerimiseadusest, Tallinna arengudokumentidest ja mujalt ning lihvisime sõnastust, et see oleks võimalikult neutraalne.

Plakatite vormistamine võimalikult selgelt ja lakooniliselt, et hoida tähelepanu põhilisel.

Plakatite trükk ning paigaldamise **tehniline läbimõtlemine** ja ettevalmistus.

Plakatite ülespanek.

Millised olid kõige olulisemad õppimiskohad?

Minu jaoks on kõige olulisem tõdemus, et kui tuleb hea mõte, siis tuleb see ära teha. Et plakatid oleksid avalikus ruumis näha, peavad need olema piisavalt suured. Meie kasutasime formaati A1 ja see töötas hästi.

Suurema meeskonnaga ja vabatahtlikkuse korras tehtavad projektid võtavad rohkem aega, sellega tuleb lihtsalt arvestada.

Foto: Kadri Klementi

PINGIPÄEV

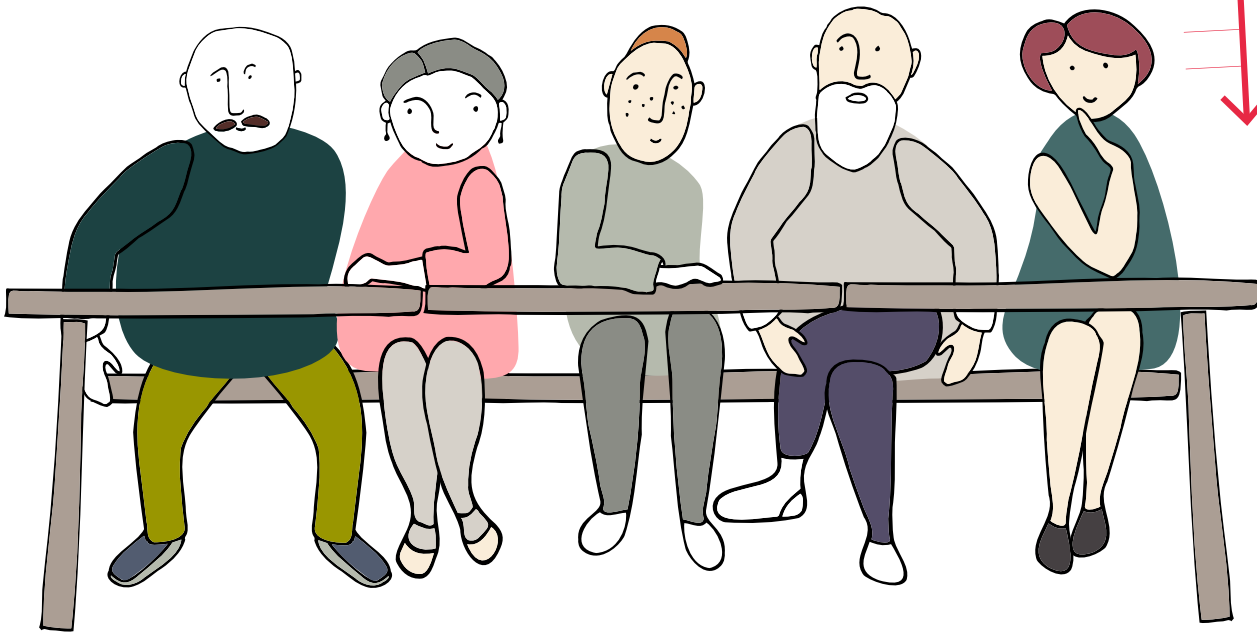
Koostegemine tänaval

Asukoht: Tartu linn, erinevad paigad

Toimumisaeg: 1.-2. juuli 2017

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus: vähene

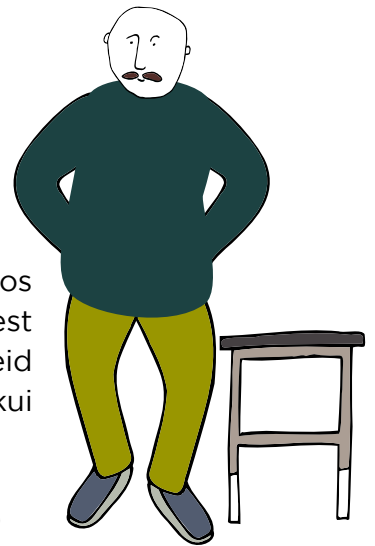
Keerukus: lihtne

Kes saavad osaleda: kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel: jah

Kestus: lühike

Rohkem infot pingipäeva kohta DeBuurtBankjes kodulehelt:
<https://buurtbankjes.nl/en/>, 2017. aasta pingipäeva korraldus-
grupp Facebookis: [https://www.facebook.com/groups/pinkide-](https://www.facebook.com/groups/pinkide-kollektiiv)
kollektiiv

Miks üldse peaks pingipäeva korraldama?

Pingipäev on hea võimalus naabritega tuttavaks saada või nendega koos midagi toredat ette võtta – väidetavalt toimub 80% naabritevahelistest kontaktidest just kõnniteel, kus vahetatakse infot, tehakse kokkuleppeid ning naerdakse niisama. Ja pingil istudes on seda palju mõnusam teha kui seistes.

Linnafestival UIT ja 2017. aasta Eesti pingipäeva korraldaja **KADRI LIND**

Kust tekkis mõte pingipäeva korraldada?

Õppisin Eesti Kunstiakadeemias urbanistikat ja läksin praktikale Amsterdamis loovagentuuri We The City, mis tegeleb muutuste loomisega linnaruumis. Nemad olid mõni aasta tagasi pingipäeva välja mõelnud ning Amsterdamis levis algatus ka teistesse linnadesse. Tagasi Tartusse jõudes oli pingipäeva korraldamine siin minu viimane praktikaülesanne.

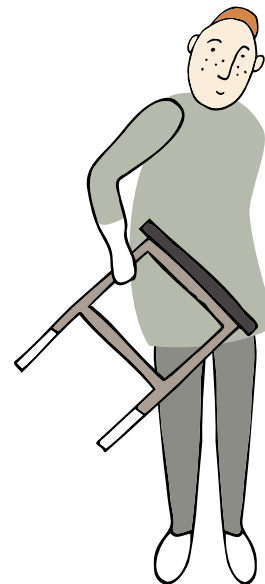
Mis see pingipäev üldse on?

Pingipäev mõeldi välja selleks, et anda inimestele põhjus teha oma maja ees midagi põnevat, kutsuda naabrid sellest osa saama ja tugevdada nii omakandidunnet. Selleks ühiseks tegevuseks võib olla raamatulugemine lastele, kudumisklubi, ühine õhtusöök vms.

Foto: Karoliina Kreintaal

Pingi toomine maja ette ei ole omaette eesmärk, peamine on siiski suhtlemine naabritega. Amsterdamis lihtsalt on tavaliselt majade ees väike pinginurk, mis võib olla nii väike, et ei anna isegi eesaia mõõtu välja. Aga kuivõrd avalikku ruumi on vähe, siis on see traditsiooniliselt olnud mõnus koht puhke- ja lobisemishetkeks pärast tööpäeva.

Räägi lähemalt selle korraldamisest.

Eesti linnades ei ole pingid majade ees just tavapärased, veel vähem tänaval ühiselt lugemine või kudumine. Tahtsingi katsetada, kuidas on sellist asja Eestis üldse korraldada. Selleks tegin kõigepealt ise eelkatsetuse Tartus oma kodutänaval 5. juunil 2017. Seal ühes korrusmajas elab palju kultuuriinimesi, kellele idee kohe meeldima hakkas. Nad tulid ise väga lihtsalt kampa ja juhtus nii, et katsetuse ettevalmistamise lõpuks oli kaasatud kogu tänav – keset tänavat oli pikk toidulaud, kohalik ajaloolane tegi ettekande tänava ajalooost, majas elav muusik andis aknal kontserdi ja veel palju-palju muud. Veel praegugi ütlen „tere” paljudele inimestele, kellega selle ürituse käigus tuttavaks sain.

Foto: Jaanus Tepomees

Kellega tuli ettevõtmine kooskõlastada ja kas tegid seda üksi või kaasasid ka partnerid?

Ametlikult ma üritust ei kooskõlastanud ja avaliku ürituse luba ei taotlenud, aga ettevõtmine ei tulnud linnale üllatusena. Olin nendega varem läbi rääkinud, millistel tingimustel võib pingipäeva korraldada – minu roll oli selle toimumist koordineerida, iga konkreetse sündmuse toimumise eest vastutas korraldaja (st iga pingi sündmuste eestvedaja) ise. Lisaks suhtlesin paljude osapooltega sh Tartu linnaga otse, muu hulgas ürituse turundamiseks ja taotlesin kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupilt väikese toetuse turundusega seotud kulude katmiseks.

Kuidas sammudena kirjeldaksid pingipäeva korraldamist?

Kõigepealt **tõlkisin eesti keelde juhendi** pingipäeva korraldamiseks ja tegin eraldi Facebooki grupi, mille kaudu korraldajatele infot jagada ning luua võimalus nende omavaheliseks suhtluseks

Otsustasin ära kuupäevad ja tegin Facebooki ürituse, millega kutsusin inimesi liituma ja oma pingist märku andma

Suhtlesin otse potentsiaalsete kaasalööjatega ja tegin neile ettepaneku osaleda – asumiseltsidele, linnaruumihuvilistele tartlastele jne, proovisin leida ka sihtrühmi, nt tegime koostööd ühe vanadekoduga.

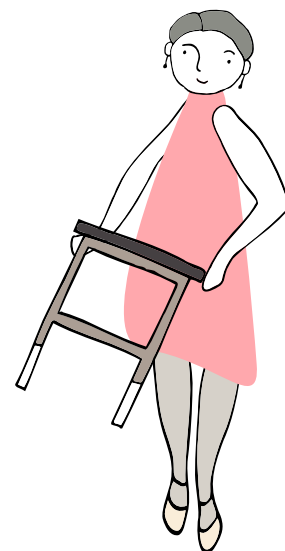

Foto: Jaagup Susi

Kavandasin ja viisin ellu turundustegevusi nii pingipäevale eelnevalt kui ka selle ajal: saatsin laiali pressiteate kohalikule ajakirjandusele, rääkisin raadios ning otsisin partnereid ürituse kohta info levitamiseks, näiteks aitas infot levitada ka Tartu linna päeva korraldustoimkond. Info Tartu ürituste kohta ehk n-ö pingipäeva kava tekkis selle rahvusvahelisele kodulehele, mis tollal oli ka eestikeelne.

Mis oli kõige olulisem õppimiskoht?

Minu jaoks oli kõige keerulisem lõpuni välja inimeste mõttega kaasas hoidmine. Üsna tavaline on, et esialgu lubatakse küll, aga lõpuks siiski midagi ei tehta. Amsterdamist õppisin, et selle vältimiseks tuleb korraldamise protsessis osalejate motivatsiooni võimalikult kõrgel hoida. Kõige paremini toimib selleks isiklik suhtlus ja tugi, näiteks pigem helistad inimesele, lisaks meili teel suhtlusele.

Foto: Jaagup Susi

KADRIORU KOGUKONNAAED

Loodus linnas

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 3 LOODUS JA KESKKOND
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE
- 8 VASTUTUS JA OSALUS

Maksumus: keskmine, peamine on kastide materjal ja muld sinna sisse

Keerukus: keskmine

Kes saavad osaleda: kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel: ei

Kestus: keskmine

vaata lähemalt FB grupist Kadrioru Kogukonnaaed

Miks see on hea mõte?

Kogukonnaaed annab võimaluse rohenäppudel tegeleda aiandusega ka tiheda asustusega kesklinnas ja tuua kokku piirkonna aiandushuvilised. See on piirkonna elanikele mõnus kohtumispaik, mis loob mitmekesisemat linnaruumi.

Kadrioru kogukonnaaia üks eestvedajatest **AVE KARGAJA**

Miks te otsustasite rajada kogukonnaaia?

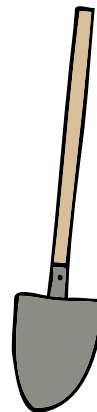
Kadrioru kogukonnaaed alustas 2020. aasta kevadest ja mina olin esimesel aastal lihtsalt üks aiakasti rentnikest. Et olin äsja lõpetanud Hiiumaa ametikoolis nooremaedniku eriala, siis oli huvi kogukonnaaia vastu suur. Ja nii juhtuski, et kui esialgsed eestvedajad peale esimest aastat ära väsisid, võtsime koos minust veelgi suurema aialise Kadiga tänavu eestvedamise üle. Kaasa aitab ka Tallinna kogukonnaaedade programm, mis kompenseerib aiaga seotud kulutusi.

Foto: Ave Kargaja

Milliseid teadmisi on kogukonnaaiaga alustamiseks vaja?

Kindlasti tuleb kasuks mingi eelnev kogemus peenarde tegemise, taimede kasvatamise ja eelarvestamisega, kuid kõige olulisem on siiski huvi aianduse vastu, positiivsus ning mõningane organiseerimis- ja kommunikatsioonioskus. Oluline, et aiapidamisel ka kogukondlikkuse mõõde juures oleks. Need oskused ei pea ühes inimeses koos olema, hea ongi aeda vedada mitmekesi.

Kui palju ühe kasti pidamiseks aega kulub?

Kõik sõltub sellest, mida kastis kasvatada – kartul vajab ilmselt vähem hooldust kui tomatitaim. Samas erineb kast tavalisest peenrast, sest sellel on väga piiratud mõõtmed ning olles maapinnast kõrgemal, vajab see rohkem kastmist. Umbrohu võiks ehk aeg-ajalt välja tõmmata – avalikus kohas kenam vaadata. Seega võiks korra nädala-paari jooksul peenrakasti juurest läbi jalutada. Samas ma ise ei mõtlegi sellest kui suurest ajakulust. See on suurepärane võimalus uurida koos lastega, kust toit tuleb: kuidas seemnest saab taim ning kuidas taimele tekib vili. Ja seda kõike mõnuses rohelses värskes õhu käes. Peenraga seotud tegevust saab alustada juba varakevadel taimede ettekasvatamisega aknalaul.

Fotod: Ave Kargaja

Siiski vist on nii, et aiapidamine nõuab osalejatelt hoopis rohkem järjepidevust ja pühendumist kui mõni muu kogukondlik algatus. Kuidas on sellist ettevõtmist vedada?

Tõesti, aed tahab tähelepanu ka suvel, mil inimesed oleksid pigem hea meelega linnast ära. Ilmselt oli see üks põhjus, miks meil oli kastirentnike voolavus teisele hooajale vastu minnes suhteliselt suur – umbes 50%. Samas võib-olla katsetati ka lihtsalt uut kogemust. Kindlasti annab suviseid toimetusi aias (näiteks kastmist) omavahel teiste rentnikega jagada, see ei ole ületamatu probleem.

Kogukonnaaianduse vedamine piirkonnas, kus kogukonnatunde tekkimine on alles algusjärgus ning aiandushuvilised pole veel üksteist leidnud, on keerukas – palju tuleb ise välja mõelda, et sellega ka teiste huvi äratada.

Kuidas leidsite aiale asukoha?

Et Tallinn on kogukonnaaedade programmi algataja, siis on meil linnaga tihe koostöö. Ka aia asukoht valiti koos nendega – see on linnale kuuluv transpordimaa, mida soovitakse säilitada haljasalana ja seetõttu on ka neil hea meel, et hoiame seda rohelistes ja kaunis kasutuses. Meile meeldib see koht seetõttu, et on alternatiiv kõnniteele kõrvalasuva vaiksena tänava ääres, ja on selliselt loomulik osa tänavaruumist, kust inimesed ka niisama teel koju läbi jalutavad.

Millist koostööd ja kellega veel teete?

Kuna kasutame Tallinna linna maad, siis oleme koostöö nendega kokku leppinud. Näiteks puude istutamine ei käi kogukonnaaianduse juurde, samas

Foto: Ave Kargaja

põõsaid võib, kui asukoht läbi arutatud. Lisaks kooskõlastasime nendega aia siltide väljanägemise ja paigutuse. Samuti tegeleb linnaosavalitsus ala hooldusega: niidavad, lõikavad põõsaid, viivad ära prügi. Kastmisvee tunni täitmiseks oleme teinud kokkuleppe naaberkinnistu korteriühistuga, kelle üldvett kasutame ning mille eest tasume näitude alusel.

Kui peaksite teistele selgitamiseks kogu protsessi jagama sammudeks, siis need oleksid?

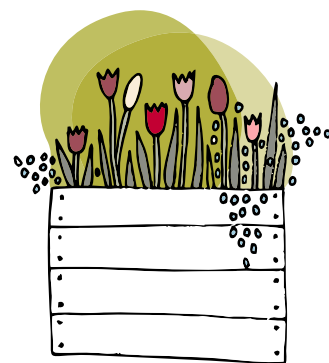
Laias laastus käib töö aiaga nii, et sügisel-talvel teed plaane ja kevadel-suvel viid neid ellu.

Ettevalmistavad tegevused talveperioodil:

Kui aed on juba olemas, siis tuleks hooaeg sügisel lõpetada saagi koristuse, aia korrastamise ja kevadeks ettevalmistamisega, näiteks riisusime ala ja panime tulbisibulaid sügisel kastidesse.

Igale kastile tuleb leida huviline ja kui neid on rohkem kui kaste, siis kavandada materjali tellimine ja talgud uute kastide ehitamiseks.

Läbi tuleb mõelda kogu tegevusplaani ja eelarve hooajaks ning kirjutada linnale rahastustaotlus. See peaks sisaldama kõiki uusi objekte ja vahendeid (nt istumispink, laste tööriistad vms), mis aia mõnusamaks ja aiapidamise lihtsamaks teeks. Lisaks võiks plaanida sinna ühisüritusi, mis oleksid vajalikud ja samas ka erilised, et võimalikke huvilisi meelitada.

Fotod: Ave Kargaja

Kevadel aia talveunest äratamine:

Kaste tuleb hooldada ja parandada, meie näiteks peitsisime need kevade hakul õliga üle.

Vajadusel meisterdasime uusi kaste ja tellisime mulda nende täitmiseks – ka vanad kastid vajavad täiendust.

Kõige plaanitu ülevaatus ja jooksev elluviimine hooaja jooksul.

Suvine aktiivne aiaelu:

Taimede hooldus, istutamine ja külvamine.

Suvi on põhiline periood ürituste korraldamiseks. Sel hooajal korraldasime näiteks maastikuehituse töötoa, kus rajasime uuesti aeda läbiva teeraja.

Too välja enda jaoks kõige olulisemad nipid või õppimiskohad!

Et rohkem inimesi aeda tuua, on tore seal korraldada sündmusi, mis ei pea üldse olema aiaga seotud. Ürituste puhul on kõige olulisem, et need pakuksid endale huvi.

Laste ja lasteaedade kaasamine aia tegevustesse pakub rõõmu kõigile osapooltele.

Tuleks leida piirkonna eripära ning seda ära kasutada. Kadriorus toimub igal aastal kirjandusfestival, mille käigus korraldasime sel aastal aias aiaraamatute müügi ning kutsusime loengut pidama ühe aiaraamatute kirjutaja.

Edaspidi tahaksime teha koostööd üli- ja ametikoolidega praktika eesmärgil ning näiteks kohalike söögikohtadega, et igaühel neist oleks aias oma ürdikast.

Positiivne meel ja roheluses viibimine on alati toeks!

Foto: Ave Kargaja

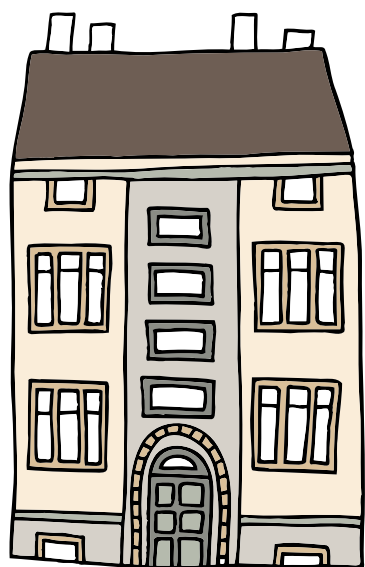
VALESTI PARKIJATE SÕBRALIK NÜGIMINE

Asukoht: Kopli 76a

Toimumisaeg: kaks nädalat, september-oktoober 2021

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus:

vähene

Keerukus:

lihtne

Kes saavad osaleda:

kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel:

jah

Kestus:

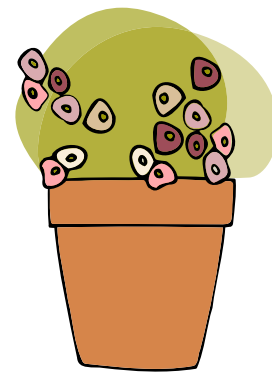
vastavalt soovile ja vajadusele

Hooldusvajadus:

väike

Materjal:

pink, lille- või maitsetaimede potid, kriidid

Miks see on hea mõte?

Pingi ja lillepottide paigaldamine ning tänava kriidiga värvimine muudab anonüümse asfaldivälja kodusemaks, justkui kellegi isiklikuks eesaiaks. See on lihtne võimalus sõbralikult nügida valesti parkivaid autoomanikke.

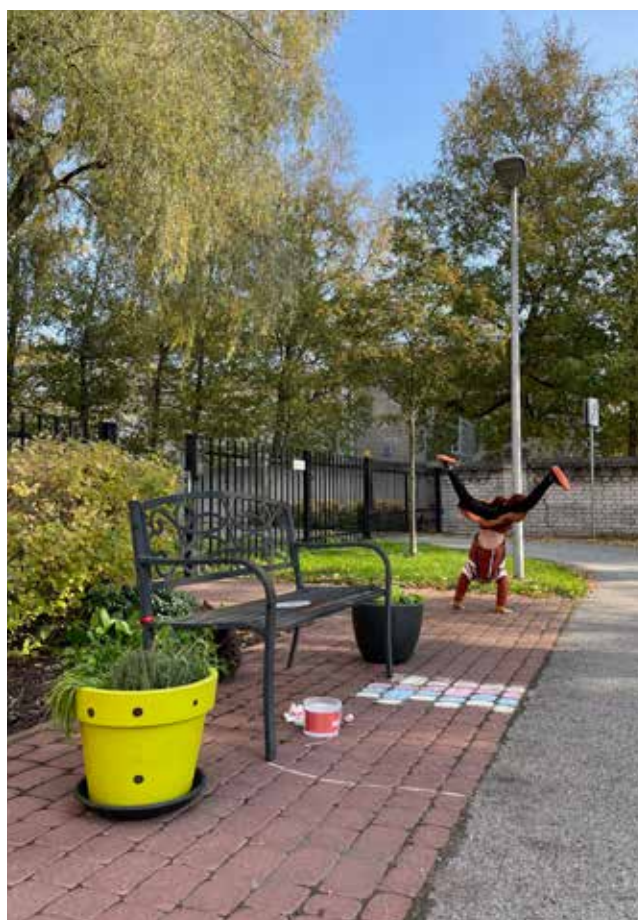
EKA urbanistika tudeng ja Kopli 76a elanik **KATRIN TOMISTE**

Miks otsustasite midagi sellist ette võtta?

Saime koolis ühe õppeaine käigus ülesandeks viia ise läbi üks väike linna-ruumi sekkumine. Hoolimata keelavatest siltidest pargivad minu kodumaja ees igapäevaselt autod, mis takistavad jalgvärvavast väljumist ja tekitavad igapäevaselt liiklusohtlikke olukordi. Nii otsustasingi koolitöö käigus proovida, kas üksikisiku tasandil on võimalik selle olukorra lahendamiseks midagi ära teha.

Kas pink ja potid tõesti panid inimesi teie maja ette vähem parkima?

Jah. Pink ja potid olid maja ees oleval alal nädal aega ja kolm esimest päeva ei parkinud sinna keegi. Neljandal päeval ilmus esimene auto, kes

Fotod: Katrin Tomiste

hoidis ettevaatlikult pingiga distantssi, aga nagu alati – kus juba autosid on, sinna tuleb neid juurde ning järgnevatel päevadel oli parkijaid järjest enam.

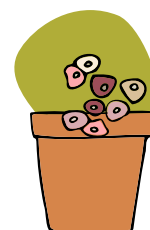
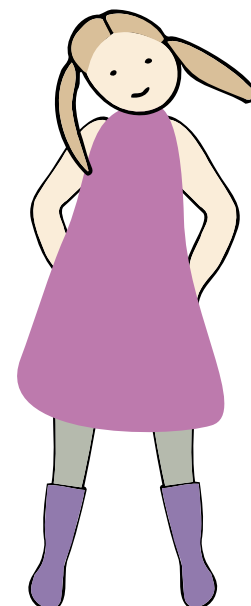
Kuidas kõik alguse sai?

Tegutsesin võrdlemisi spontaanselt ja pigem siiski sekkumisele positiivset vastuvõttu eeldades. Tegemist oli ju ajutise katsetusega, mille eesmärk oli maja ees asuvat tänavaruumi parandada. Nii laenasingi naabrilt pingi, ostsin poest suured taimepotid, kuhu istutasin maitsetaimed ning paigaldasin need ühel pühapäeval maja ette. Eelnevalt andsin plaanist teada ka majaelanikele, keda koos lastega on kokku sadakond inimest.

Pingile ja pottidele paigaldasin igaks juhuks ka helkurkleepsud, et neid oleks pimedas paremini näha. Lisaks oli pingi ja pottide kõrval valgustuspost, mis valgustab kogu ala päris kenasti.

Milline oli teiste majaelanike reaktsioon?

Enamik naabreid suhtus sekkumisse väga positiivselt. See tegeles paljude jaoks aktuaalse probleemi lahendamisega – meie majas elab väga palju lapsi ning maja ette pargitud autod tekitavad pidevalt liiklusohutlikke olukordi, kuivõrd lapsed ei paista autode vahelt välja. Lisaks lõin selle juba algusest peale ühiseks kasutamiseks mõeldud ruumina, selleks tõin majaelanikele saadetud kirjas eraldi välja, et maitsetaimede pottidest võib julgelt õhtusöögi tarbeks paar lehte näpistada, kui tekib vajadus. Lisanüansi

Fotod: Katrin Tomiste

linnaruumi sekkumisse andis ka minu 6-aastane tütar, kes värvis kriitidega pingi ümbruses oleva sillutise ilusasti värviliseks ning kogu ettevõtmine paistis kaugele silma.

Kas selleks sekkumiseks oli vaja ka ametlikku kooskõlastust?

Et tegemist oli ajutise sekkumisega, mille eesmärk oli panna autojuhte kehtestatud reegleid järgima, siis eraldi kooskõlastust ma selleks ei taotlenud. Teavitasin linnaosa valitsust lihtsalt kirjaga, kuid neilt tagasisidet selle kohta ei saanudki. Samas oli paar nädalat hiljem kohal MUPO, kes kahele parkivale autole trahvikviitungi kojamehe vahele torkas.

See sekkumine oli ajutine, aga kas teil on plaanis seda ka edaspidi korraldada või pink ja potid püsivaks muuta?

Kuna maja ees olev ala kuulub linnale, siis plaanin Põhja-Tallinna linnaosa valitsusega sel teemal kindlasti edasi suhelda, sest pingi olemasolu tõesti vähendas maja ees / jalgvärava juures autode parkimist. Lisaks plaanin taotleda neilt luba, et tänavasillutisele keksukast värviga joonistada.

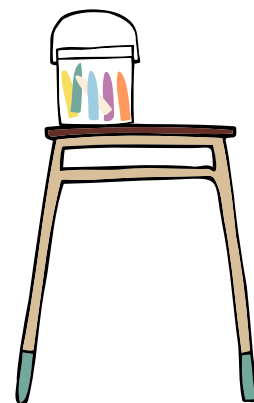

Foto: Katrin Tomiste

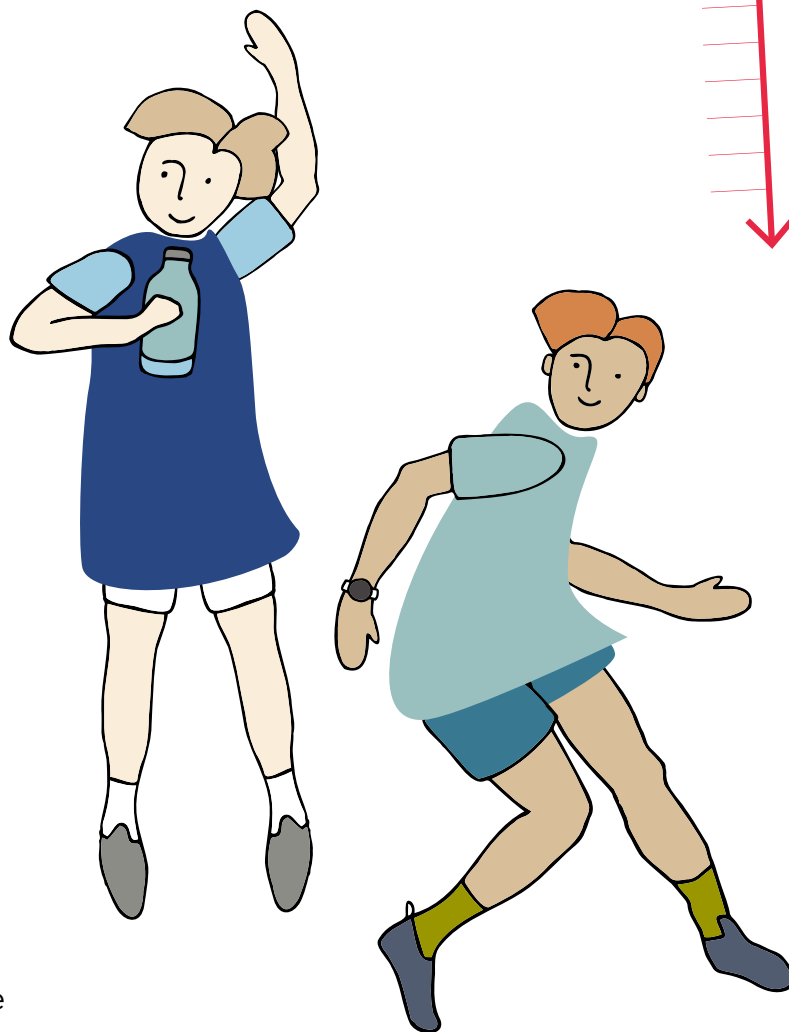
LINNA-ORIENTEERUMINE

Asukoht: vanalinn, asumid, pargid, hoonekompleksid

Toimumisaeg: kindlal kuupäeval või kogu aeg

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 3 LOODUS JA KESKKOND
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS

Maksumus:

vähene

Keerukus:

lihtne

Kes saavad osaleda:

kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel:

jah

Kestus:

vastavalt soovile ja vajadusele

Hooldusvajadus:

väike

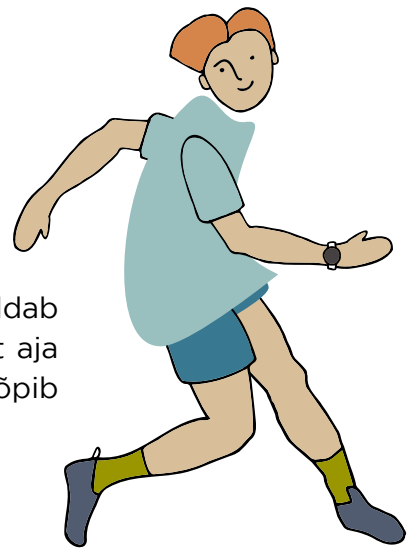
Materjal:

kaart, tähised, vajadusel ajavõtusüsteem

Rohkem infot: <https://orienteerumine.ee>

Püsirajad: <https://mobo.osport.ee/>

Päevakud: <https://paevakud.ee/>

Miks see on hea mõte?

Orienteerumine linnaruumis avardab teadmisi ümbruskonnast, võimaldab aktiivset liikumist ning koos pere, sõprade või kogukonnaga toredat aja veetmist. Lisaks on võimalus rada üles ehitada nii, et selle kaudu õpib paremini tundma kodukoha loodust, arhitektuuri, inimesi jne.

MAARI IDNURM, ehitusinsener ja orienteerumishuviline

Kuidas jõudsid linna- ja siseorienteerumiseni?

Kunagine olümpiavõitja Jüri Tarmak hakkas korraldama Tallinnas sprindi- ja siseorienteerumise võistlussarju. Linnaorienteerumised olid juba mõnda aega toimunud, kui kusagil 2010. aasta paiku nendeni jõudsin. Esimene püsirada (mobo rada) avati 2012. aastal Keilas ja sellest ajast olen neid külastanud pidevalt.

Milline on üks põnev orienteerumisrada?

Orienteerumisraja teevad põnevaks erinevad teed, mida saad valida ühest punktist teise liikumiseks. Meeldib ka see, et sellisel viisil leiad ja avastad enda jaoks põnevaid kohti ja detaile. Kaardiga liikudes leiad seni teadmata läbipääse hoovide vahelt ning huvitavaid hooneid ja paiku suurematest teedest eemal. Tavapäraselt planeeritaksegi rada sihilikult selliselt, et oleks võimalik avastada ja tutvustada piirkonna vaatamisväärsusi. Mõnikord võivad punktides olla ka lisaküsimused, millele tuleb vastata.

Siseorienteerumine aga arendab ruumilist mõtlemist ja teekonna planeerimine on keerulisem. Erinevad lahendused ja võimalused teevadki selle spordiala nii nauditavaks.

Milline on olnud sinu lemmikrada – nii läbijana kui rajameistrina?

See on väga keeruline küsimus. Iga rada on erinev ja üldjuhul pakub positiivset emotsiooni. Eestis püsiradadest meeldib Paide noorte mobo rada <https://paide.edu.ee/en/node/342>. Selle raja kontrollpunktid paiknevad Paide linna kultuuriajalooliste objektide juures. Punktide juures on ka infotahvlid, mis tutvustavad põhjalikult linna ajalugu.

Mujalt on meelde jäänud Gran Canaria väikses Agüimesi külakeses paiknev mobo rada. Pean ütlema, et sellisel moel kohaliku kultuuri, ajaloo ja eluolustikuga tutvumine on tunduvalt efektiivsem ja huvitavam kui turismibrošüüridest näpuga järke ajada.

Ühepäevastest võistlustest on meeldejäävaimad kohad olnud minu jaoks Tallinna, Kuressaare ja Viljandi vanalinn. Siseorienteerumise radadest olen kõige suurema elamuse saanud Taanis ühes moodsas gümnaasiumihoones. Rajameistri ja korraldajana võiksin välja tuua ajutise püsiraja Kristiine/ Mustamäe asumis ning siseorienteerumise ERR-i peahoones.

Foto: Aldis Toome

Kuidas teha rada, mis sobiks eri vanuse- ja huvigruppidele?

Püsiradade puhul on kõige parem, kui tegemist on valikorienteerumisega, kus iga osaleja saab ise valida nii punktide arvu, järjekorra kui ka liikumise. Püsiradu võib läbida korduvalt ja saab valida täpselt endale sobiva koormuse. Raja planeerimisel peaks jälgima, et punktide juurdepääs oleks võimalik ka lastel ja vanematel inimestel igal aastaajal, st ei ole soovitatav paigaldada punkte näiteks järskudele nõlvadele või tihedasse võssa. Punkte võiks olla piisavalt tihedalt, et säiliks huvi nende läbimisel.

Millised on peamised sammud ühe raja ettevalmistamisel?

Esiteks tuleb läbi mõelda, kellele rada on mõeldud ja millist eesmärki kannab. Teiseks määratleda piirkond, kuhu rada planeeritakse. Kuna raja tegemiseks on vaja orienteerumiskaarti, siis on hea, kui see on juba olemas. Sellisel juhul saab pöörduda kaardistaja poole, et rääkida läbi kasutamistingimused. Olemasolevad orienteerumiskaardid on leitavad EOL-i andmebaasist <https://orienteerumine.ee/kaardid/>. Kui kaart puudub, võib kasutada Maaameti kaarti või Eestit hõlmavat orienteerumiskaarti <https://okaart.osport.ee/>. Nende kaartide täpsus on väiksem ja linnas on soovitatav siiski võtta aluseks spetsiaalselt suuremas mõõtkavas sprindiorienteerumise kaart. Siseorienteerumisi on korraldatud vähem ja üldjuhul tuleb arvestada uue kaardi joonestamisega.

Kolmandaks tuleb kohapeal tutvuda piirkonna ja selle huviväärtustega, planeerida punktide asukohad. Radu saab vormistada näiteks vabavaralise eestikeelse programmiga Purple Pen <https://purplepen.golde.org/>.

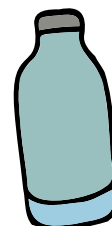

Foto: Aldis Toome

Neljandaks tuleb kujundada ja valmistada punktide tähised – seda võib teha ise või kasutada orienteerumise standardvarustust (saab ka rentida). Mobo radade ja tähiste vormistamiseks on samuti konkreetsed nõuded, sest need on üle maailma standardsed ja avalikud kõigile. Radade vormistamiseks on üldised reeglid, mida võiks järgida. Punkti asukoht peaks olema kirjeldatud ka piltlegendi abil <https://orienteerumine.ee/piltlegendid-leppemargid/>.

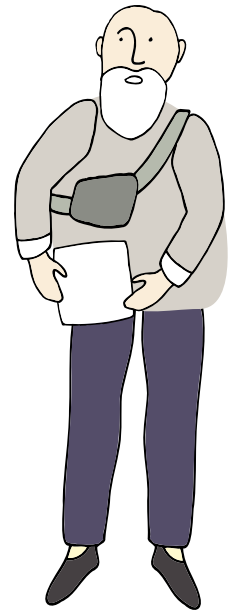
Juhul kui on planeeritud ajavõtt või muul moel radade läbimise fikseerimine, tuleb seegi läbi mõelda ja valida sobiv lahendus.

Lõpuks tuleks viia tähised planeeritud asukohtadesse. Soovitavalt võiks lasta kellelgi üle vaadata, et kõik punktid on õiges kohas. Seda juba kogenud orienteerujal. Pole suuremat pettumust kui õigest kohast mitte leitav punkt.

Raja hooldusel tuleb samuti arvestada punktitähiste uuendamise vajadusega, sest eriti linnas kiputakse neid ikka lõhkuma.

Siseorienteerumise raja planeerimine algab hoone valikust ja kokkulepetest hoone haldajaga. Väga palju oleneb sellest, millistesse ruumidesse juurdepääs võimaldatakse. Korraldamine on keeruline, sest on palju riske. Alati võib juhtuda, et keegi lukustab just selle kõige olulisema ukse või satuvad orienteerujad lahtise ukse kaudu ruumidesse, kuhu nad ei pidanud üldse jõudma. Samas võimaldab see orienteerumise vorm kõige enam tutvustada hooneid ja nende kasutusvõimalusi, nii ERR-is kui rahvusraamatukogus näiteks said osalejad läbida tavapäraselt suletud ruume ja näha telgitaguseid, mida ekskursioonidelgi ei näidata.

Kas ja kellega on vaja teha koostööd?

Abi ja juhiste saamiseks on soovitatav pöörduda EOL-i liikumisharrastuse toimkonna või mõne kohaliku orienteerumisklubi poole, kes oskab nõu ja jõuga aidata. Kui tegemist on ühepäevase avaliku üritusega, tuleb see kohalikus omavalitsuses kooskõlastada. Püsiradade korral tuleb tähise panek samuti kooskõlastada omavalitsuse ja maavaldajatega. Radade planeerimisel vältida liiklusohtlikke olukordi ja ohupiirkonnad tähistada vajadusel kaardil. Orienteerumisradade planeerimiseks on võimalik taotleda ka toetusi.

Too välja enda jaoks kõige olulisemad nipid või õppimiskohad

Esimest korda rada planeerides soovitatakse kedagi toeks otsida. Ise alustasin samuti. Iseseisvaks õppeks on soovitatav käia mõnel koolitusel või tutvuda iseseisvalt varasemate EOL-i koolituste materjalidega (<https://orienteerumine.ee/eoli-poolt-korraldatud-koolituste-info-ja-materjalid/>). Samuti käia lahtiste silmadega ringi ja vaadata, mida ja kuidas teised on teinud. Võib osaleda ka vabatahtlikuna orienteerumisvõistluste korraldamisel, et eelnevalt näha lähemalt selle köögipoolt. Korraldamine on keerulisem, aga sellega õpib rohkem kui osalemisel. Samuti on hea tunne, kui saab pakkuda paljudele inimestele häid emotsioone mõtestatud liikumise kaudu.

Foto: Aldis Toome

TÄNAVANÄITUS

Asukoht: väliruumid üle Eesti

Toimumisaeg: 2–4 nädalat

Paide keskvaljak – detsember 2017

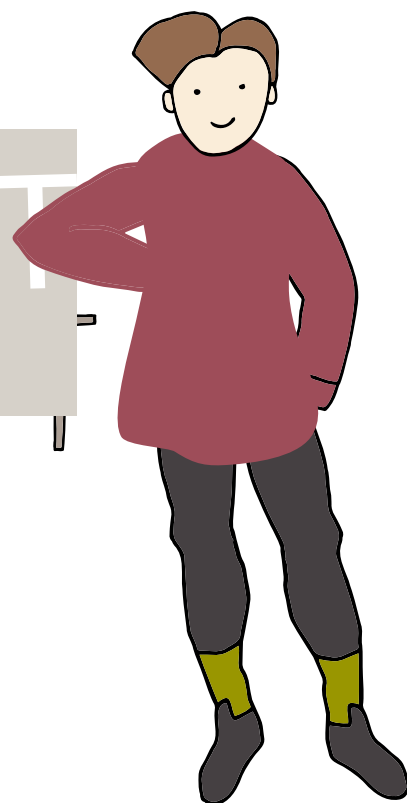
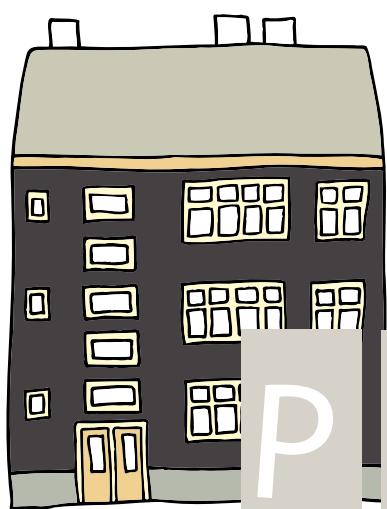
Tartu Kaarsild – juuni 2019

Tammsaare park – august 2020

Ikla piiriala – august 2021

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 8 VASTUTUS JA OSALUS

Maksumus: keskmine

Keerukus: keskmine

Kes saavad osaleda: kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel: jah

Kestus: vastavalt soovile, võimalustele ja vajadusele

Hooldusvajadus: väike

Materjal: näitusestendid, ilmastikukindel materjal,
kinnitus- ja töövahendid

Rohkem infot: www.nooredarhitektid.ee / FB noored arhitektid

Miks see on hea mõte?

Hea ja lihtne viis tutvustada olulisi ruumiteemasid laiemale avalikkusele, olenemata vanusest või olemasolevatest ruumierialastest teadmistest ning luua võimalus sel teemal kaasa mõelda.

JOHANNA PIRRUS ja **EPP VAHTRAMÄE**, koolinoorte arhitektuurikonkursi korraldajad. MTÜ Linnalabor

Miks olete otsustanud korraldada need näitused just välinäitustena?

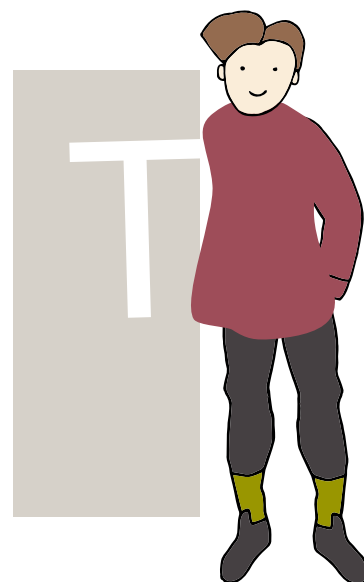
Eelkõige seetõttu, et võrreldes kuskil siseruumis oleva ülespanekuga, jõuab väliruumis olev näitus suurema publikuni ning on avatud ööpäev läbi. Üldiselt oleme püüdnud valida välinäituse kohad selliselt, et nad oleksid ühest küljest atraktiivsed ja tihedalt läbikäidavad – näiteks Tartus Kaarsillal – teisalt oleksid seotud ka konkursiteemaga, et luua otsene seos teemapüstitusega.

Mis on olnud kõige keerulisem välinäituse korraldamisel?

Kuna oleme kogu näitusega seonduvat ise korraldanud, siis kindlasti on sobivate näitusestendide leidmine enamasti olnud kõige keerulisem – seda siis, kui ei ole olnud püsistende, nagu nt Tammsaare pargis või Tartu Kaarsillal. Esimese välinäituse stendid Paides tellis sponsor, aga need said

Foto: Ilja Matusihis

liiga kerged ja suurema tuulega kukkusid pikali. Pidime kohapeal leidma sobivad raskused ning otsustasime seejärel näituse viia üle siseruumi. Ikla näitusel aga olime juba targemad ja kasutasime euroaluseid, mis on ise piisavalt rasked ning püsisid seetõttu hästi.

Kellega tuleb teha koostööd?

Koostööd tuleb eelkõige teha kohaliku omavalitsusega ja vajadusel maaomanikuga, et küsida luba näituseks. Sõltuvalt rahalistest vahenditest ja olemasolevatest võimalustest võib olla vajalik leida koostööpartnerid ka stendide jaoks. Väikese eelarve puhul saavad tihti määravaks juba loodud head suhted ja kontaktid, aga ka sõprade-tuttavate valmisolek kaasa mõelda ja vajadusel hea nõuga toetada.

Kust leida koostööpartnereid välinäituse tegemiseks?

Stendide puhul on meile abiks tulnud näiteks üks puitmajade tootja, kes oli valmis stendid valmistama. Ikla näituseks aga saime euroaluseid laenutada piirialal tegutseva ettevõtte käest. Seega tasub uurida erinevatelt tegijatelt ja kindlasti julgelt nende poole pöörduda. Kehtib aegumatu tõde – küsija suu pihta ei lööda. Printimistöodeks oleme seni kasutanud saadud rahastust, aga kindlasti on võimalik ka selleks leida sponsori korras töökodasid. Kindlasti tuleks alati sponsorid näituse infos ka kajastada!

Fotod: Lilian Lukka

Millised on peamised sammud välinäituse korraldamisel?

Kõige olulisem on asukoha valik ja selle kooskõlastamine kohaliku omavalitsuse/maaomanikuga. Lisaks peaks selleks ajaks olema selge, kui kauaks näitus üles võiks jääda.

Seejärel tuleks läbi mõelda tehniline pool – millised on näitusestendid, kui suuri plakateid saab sinna kinnitada ja milline on näituse üldine formaat. Näitusestendid võivad olla kas ise kokku pandud või spetsiaalselt kujundatud – st vajadusel tuleks leida kujundaja, kes nende teemadega abistab.

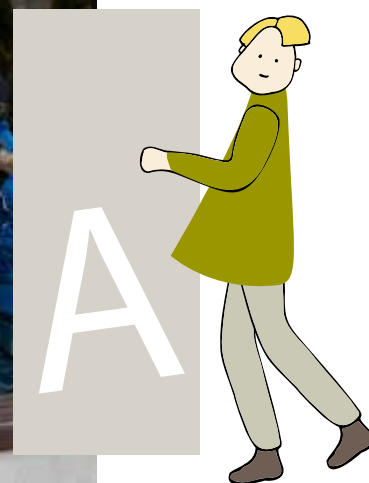
Näituse ülespanekuks tuleb läbi mõelda vajalikud kinnitus- ja töövahendid ning kui kõik vajalik on olemas, siis jääb ainult rõõm näitus üles panna. Valmis stendide kujul võib olla vajalik tellida kogunud paigaldajalt – printimiskodadel on üldiselt vastav kogemus või soovitus kiirelt varnast võtta.

Mida olete välinäituste korraldamisel kõige rohkem õppinud?

Kõige suuremad õppetunnid ongi olnud näitusestendide asjus. Samuti on tulnud ette erinevat arusaama vajalikest printimistöödest (nt ühel korral prinditi ühe stendi kahele poole, kui vaja oli ühepoolset printi), seega tuleks alati võimalikult täpne olla ja koos teiste osapooltega need asjad selgeks teha. Teine õppetund on kindlasti järjepidevus ja ajaplaneerimine. Osapooli, kellega läbi rääkida ja kokkuleppeid teha, on palju: kujundaja, trükikoda, KOV või maaomanik, näituse paigaldaja. Ja ära ei tasu unustada, et pärast näituse lõppu on vaja see ka maha võtta.

Foto: Kuma

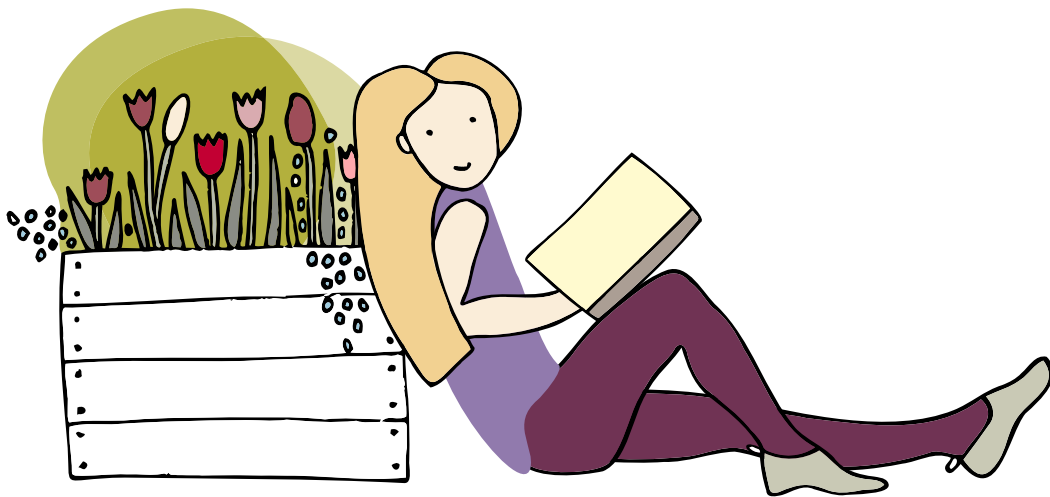
TÄNAVA- RAAMATUKOGU

Asukoht: Löwenruh' park ja Vaarika tänav, Kristiine

Toimumisaeg: november 2020, detsember 2021

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus: keskmine

Keerukus: keskmine

Kes saavad osaleda: kõik, lastest kuni vanemaealisteni

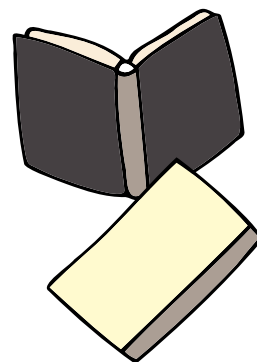
Saab teha ka talvel: jah

Kestus: vastavalt soovile ja vajadusele

Hooldusvajadus: keskmine

Materjal: vastavalt soovile, saab teha nii vanast külmikust
või kapist kui ka täitsa uuest puitmaterjalist

Rohkem infot: <https://www.youtube.com/watch?v=EsD67-uCM2Q>

Miks see on hea mõte?

Annab võimaluse ühelt poolt jagada koju seisma jäänud raamatuid, teisalt võimaldab head ligipääsu kirjandusele neile, kes mingil põhjusel raamatukogusid ei külasta.

ARNE SÕNA, raamatuhuviline, Lions Club Tallinn Kristiine liige

Kuidas tuli mõte rajada tänavaraamatukogu?

Olles ise suur raamatulugeja, panin tähele, et noored väga ei loe. Ehk on protsess liiga keeruline, noortele mitte omane? Samuti on eriti uued raamatud päris kallid ja neid ei jõuta ilmselt tihtipeale soetada. Soovisin, et kõik need, kes tahaksid lubada endale raamatute lugemist, saaksid seda teha.

Kuna mul endal on palju raamatuid, mida ma enam tõenäoliselt ei loe, aga ära visata neid ei soovi ja müüa ka ei oska, siis tekkiski mõte, et võiks olla koht, mis tooks rõõmu, ei maksaks midagi ja teeks lugemise taas populaarsemaks. Praeguseks oleme rajanud kaks tänavaraamatukogu, aga plaanis on avada igal kevadel ja sügisel veel üks, st igal aastal kaks tükki juurde üle linna.

Mille järgi valisite raamatukappide asukohad?

Asukohavaliku puhul sai eelkõige määravaks see, et oleks külastatav ja tuntud koht, et raamatukapid oleksid kergesti leitavad. Kindlasti on vaja,

Fotod: Epp Vahtramäe

et koht oleks valgustatud ja hea juurdepääsuga, et oleks ka mugav kappe raamatutega täita.

Rõõm on tõdeda, et nii asukohad kui idee on kenasti õnnestunud – raamatud kappides vahetuvad. Vahepeal oli küll seis, et raamatud väga ei vahetunud ja pidi neid juurde tooma ning ise välja vahetama, kuid praeguseks on vahetumine taastunud ehk kapid töötavad.

Millised on nõuded raamatukapile? Raamatute säilimine, muud tegurid?

Peamine nõue on ukse osas – see peab olema tihendiga, hermeetiline, et lumi ja vihm sisse ei pääseks. Samuti on hea kui selle „katus“ on kaldega, et talvel lumi sinna seisma ei jääks. Raamatukapi puhul on oluline ka suurus – kuigi enamik raamatuid on väikesed, leidub ka suuremaid, ja hea oleks, kui needki ära mahuksid – seetõttu võiks riiuli kõrgus olla vähemalt 35 cm.

Kas ja millist hooldust kapp hiljem vajab? Näiteks pannakse sinna raamatuid, mille vastu keegi huvi ei tunne, kas kappi tuleks ka tühjendada?

Kindlasti tuleks järgida, et kapis oleks pigem ilu-, teatme- ja teaduskirjandust, mitte reklaamtrükiseid või firmade aastaaruandeid, mis pigem huvi ei ärata. Eesmärk on, et kapis oleks eri vanusegruppidele huvitavat lugemist.

Korra juhtus meil mitu korda järjest nii, et hommikul täidetud raamatukapp oli lõunaks tühjenenud. Selgitasime siis välja miks nii juhtus ning rääkisime nendega, kes raamatuid sealt suuremas koguses ära viisid ja sellega

Foto: Tairo Lutter / Postimees

probleem lahenes. Seega veidi sellist valvesüsteemi on ka vaja, kes näiteks korra nädalas kontrolliks ja vajadusel kappi taastäidaks.

Talvel võib olla vajadus kappi suuremast lumest puhastada, aga meie kappide puhul on katus saanud õige kaldega ja sedagi ei ole vaja teha.

Kas ja kellega on vaja teha koostööd?

Kindlasti tasuks alustada aktiivsete kodanike ja/või piirkonna seltsiga ühenduse loomisest. Kui on leitud sobiv asukoht ja projekti teostajad, siis võiks plaani tutvustada linnaosavalitsusele. Mõlemad meie rajatud kapid asuvad linnamaal, seetõttu on vaja ka nende luba.

Millised on ühe raamatukapi loomise peamised etapid?

Esiteks võite tulla olemasolevate kappidega tutvuma ja võite julgelt ka mõõdud võtta.

Seejärel on vaja varuda materjalid ja veeta umbes kolm tundi, et kapp kokku panna. Sellega saab hakkama igaüks, kellel on olemas saag ja töökad käed. Soovi korral võib kapi ka kaunistada.

Kolmandaks tuleb leida asukoht ja vajadusel teha koostööd KOV-i või maaomanikuga, et see üles panna (selle etapi võib läbida ka enne kapi ehitamist).

Viimase sammuna tuleks panna kapp üles ja täita raamatutega.

Peab olema valmidus alguses raamatuid juurde tuua – paha, kui kapp on tühjaks jäänud.

Ka edaspidi tuleks aeg-ajalt kontrollida nii kapi seisukorda kui raamatute vahetumist ja vajadusel kappe taastäita.

Foto: Tairo Lutter / Postimees

MÄNGU TÄNAV

Asukoht: tänavaruum või hooviala

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 8 VASTUTUS JA OSALUS

Maksumus:

väike-suur

Keerukus:

väike-keskmine-suur

Kes saavad osaleda:

kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel:

jah

Kestus:

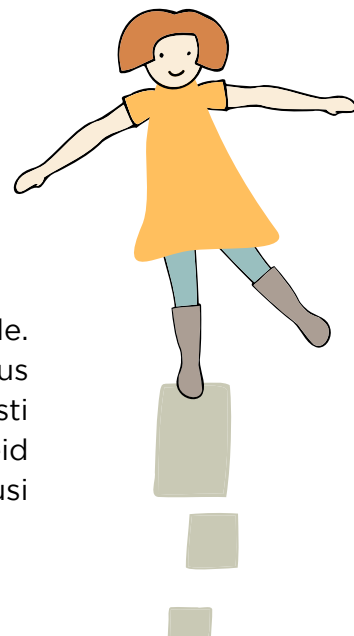
vastavalt soovile ja vajadusele

Hooldusvajadus:

väike

Materjal:

vastavalt kavandatud lahendustele

Miks see on hea mõte?

LIISI VÄHI, arhitekt

Linnaruumis on seni liiga vähe mõeldud mängimise ja samuti laste peale. Mängu tänav ei ole ainult lastele, sama tähtis on ka meil endil võimalus oma sisemine laps mängima lasta, kuid kõige enam vajavad seda tõesti linnalapsed. Ühtlasi on lapse jaoks mäng üks olulisemaid arengumootoreid uute oskuste õppimisel. Iga laps väärib kodulähedasi mänguvõimalusi oma kodutänaval, oma kodumaja ees.

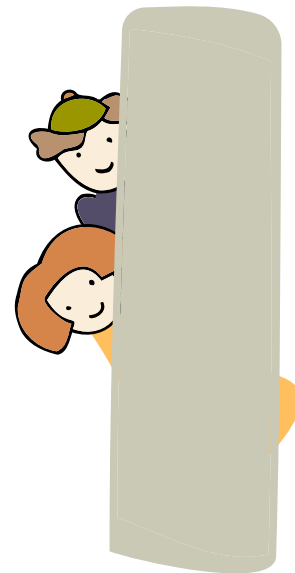
Millised mänguelemente saab tänavaruumis luua?

Üldiselt on tänavaruumi eeldused halvad, seal ei ole tihtipeale isegi jalakäijale piisavalt ruumi ning tänaval liikumine ei ole ka mugav ja turvaline ning on teatud sihtgruppide puhul lausa raskendatud (äärekivid, kitsad kohad, postid keset teed, katkine sillutis, porilombid, lükkamata lumi, jää, kõnnitee puudub sootuks). Rääkimata sellest, et seal mõni päriselt mängimiseks mõeldud element oleks. Tänavaruumi tajutakse kui pigem ohtlikku kohta, mis ei ole mõeldud mängulisteks tegevusteks.

Mänguelemendid ei pea olema ei keerukad ega kulukad atraktsioonid. Mängu initsieerivad tihtipeale oluliselt abstraktsemad elemendid kui vaid liumäed ja muu ettemääratud mänguväljaku atribuutika. Üldiselt võiks jagada elemendid kaheks:

Foto: Kaire Nõmm

- kahemõõtmelised elemendid: **tänavamaalingud** (tegevus- ja takistusrajad; hüppamissõõrid; keksumäng; vaatesuundade tähistamine, kaugushüppe märgistused, mustrid, pildid); **pinna- katendid** (sillutiskivid, mida mööda täpsusastumist teha; killustik, milles sahistada; tartaan, millel pehme keksida; muru või muu looduslik materjal, kuhu saavad koguneda sügisel sahistamiseks lehed, talvel mängimiseks lumi või libistamiseks jää, kevadel- suvel lilled õitseda; liiv mängimiseks, aromaadne multš); **reljeefne tänavapind** (kõrgendused; talvel lumemäed; nõod ja kanalid vihmavee atraktiivseks kogunemiseks; ruumilised mustrid, turnimisreljeefid)
- ruumilised elemendid: turnimiseks-ronimiseks; lapse ruumimõõde, vahelt läbi/alla pugemiseks; piilumiseks-uurimiseks; mänguline linnamööbel, mänguelemendid nt kiiged puude külge.

Milliseid elemente saaks odavalt ja kiiresti paaritunniseks või ühe-päevaseks aktsiooniks luua?

Võimalusi on palju. Alustades kõige lihtsamast, näiteks tänavamaalingud või pappkastid/pudelikastid/euroalused ise ehitamiseks – istumisalusteks, mänguelementideks, takistusrajaks. Puidujääkidest-taaskasutusmaterjalist saab teha nii pinke kui turnimistasapindasid aedade või seinte äärde. Alati on tore ettevõtmine ka juba olemasoleva inventari üle värvimine, sinna piltide, mustrite või infograafika maalimine.

Fotod: Kaire Nõmm

Olemasolevatest teetõkke poolkeradest vms elementidest saab väga toreda takistusraja moodustada – vajadusel saab neid ka laenutada või looduslikke kive kasutada; osale teetõketele saab lisada poste, mille ümber keerutada, vms mängulist ette võtta. Samuti saab tellingutest torutihnikuid kasutada keerutamiseks ja vahelt läbi pugemiseks, luuramiseks; karkassid ronimiseks, pugemiseks, kõõlumiseks, kiikumiseks.

Ajutise haljastuse lisamine, nt laenutatud taimed pottides, mõne põõsa või ruumilisema-kõrgema taime istutamine haljasribale, lillede-lillemuru külvamine on samuti lihtne, aga samas mõjus tegevus.

Põnevaks linnauuringuks võiks kaaluda vaadete loomist, nt taradesse piiluaukude tegemise näol (muidugi omanike nõusolekul) või vaadete suunamiseks-väärindamiseks raamide-vaatetorude rajamist.

Kui plaan on tänav ajutiselt sulgeda, siis mida peaks selleks tegema?

Tänavat ei pea aktsioonideks alati sulgema. See küll näitlikustab seda, kui ägedaks ja tihedalt kasutatuks tänavaruum autoliikluse puuduses/vähesuses muutub, ja peletab uskumust, et autoliiklus on kõige tähtsam ja kui seda piirata on sel väga negatiivne mõju. Samas on oluline näidata, et kõik saavad ka sõbralikult ja turvaliselt koos eksisteerida (head eeldused on siiski piisav ruum jalakäijale ja madal sõidukiirus) ning tänav saab ka argiselt ollagi mänguruum ning seeläbi õppida üksteisega arvestama.

Vajadusel tuleks tänav sulgemine aga kooskõlastada kohaliku omavalitsusega ja nende käest saab ka täpsemat infot vajalike protseduuride kohta.

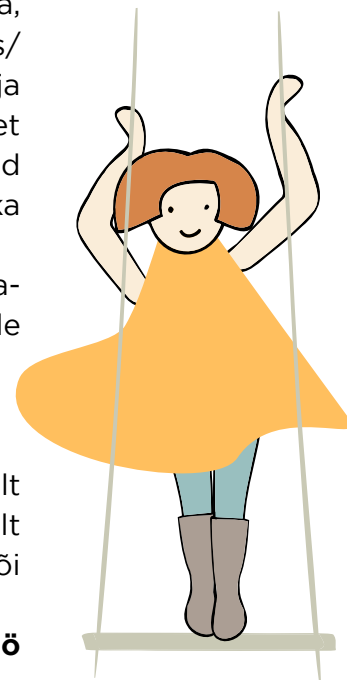
Millised on peamised sammud mängutänav loomisel?

Eeldus: **piisavalt ruumi** (ruumiliste elementide puhul peaks jääma piisavalt vaba ruumi teiste jalakäijate, vankrite ja ratastoolide läbipääsuks vähemalt meeter; hea on suuremaid ettevõtmisi korraldada laiemates kohtades või tänavataskutes, tühjalt seisvatel tänaväärsetel platsidel).

Tõhusama, läbimõelduma ja kvaliteetsema tulemuse annab **koostöö arhitekti või maastikuarhitektiga**.

Vajadusel kooskõlastus omavalitsusega või ka avaliku sündmuse luba. Kogukonna või sponsorite või kohaliku omavalitsuse **tugi** rahastuse, inventari ja rajamisega. Kogukonnaga koos sellise sekkumise tegemine on väga põnev, lustakas ja siduv tegevus.

Kogukonna initsiatiivgrupp, kes korraldab asju, loob visiooni, paneb paika vajadused, organiseerib inimesed ehitama, teavitab, ajab asju.

EMMERALLI

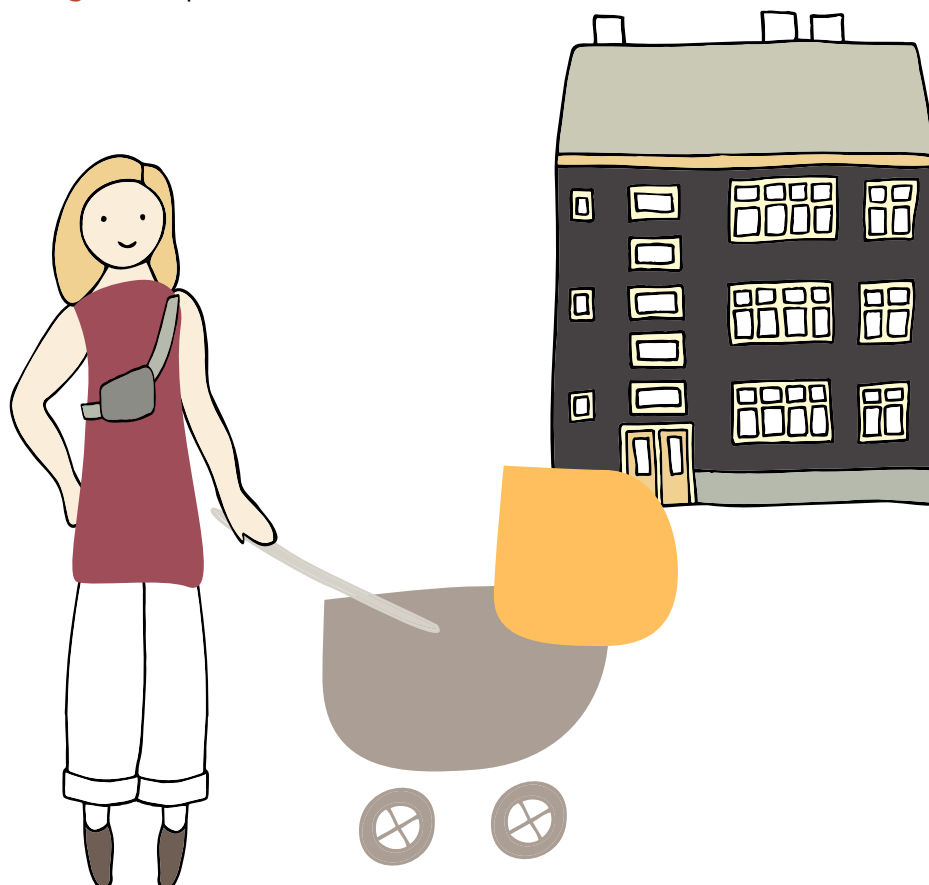
EHK EMADE JA VÄIKELASTE LINNATUUR

Asukoht: Viljandi kesklinn

Toimumisaeg: 22. september 2021

KODUKOHA KOMPASS:

- 2 TÄNAVAD JA PAIGAD
- 4 TEGEVUSED JA AKTIIVSUS
- 6 KOGUKONDLIK SUHTLUS
- 7 TURVALISUS JA HOOLIMINE

Maksumus:

vähene, peamiselt projektijuhtimine ja kommunikatsioon

Keerukus:

lihtne

Kes saavad osaleda:

kõik, lastest kuni vanemaealisteni

Saab teha ka talvel:

jah

Kestus:

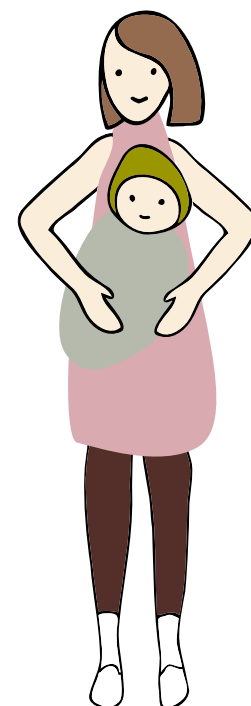
lühike

Rohkem infot: <https://www.facebook.com/events/907673200129429>

<https://www.facebook.com/loovviljandi>

Foto: Loov Viljandi

Miks see on hea mõte?

Suure hulga koos käritamine on hea võimalus juhtida tähelepanu kohtadele, kus jalakäija ja erinevatel ratastel liikleja igapäevateekonna läbimine on raskendatud ning saada mitmekülgset infot otse ruumikasutajatelt

Kodanikualgatus Loov Viljandi üks eestvedajaid **HELDI RUISO**

Miks te üldse otsustasite emmeralli korraldada?

Mõte sai alguse soovist tähistada autovaba päeva. Meie jaoks oli linnatuuri eesmärk pöörata rohkem tähelepanu jalakäijatele (sh rulaatorite ja tõuke-ratastega sõitjad) ning neile liiklejatele, kes liiguvad iga päev lapsevankri või väikeste lastega ning selgitada välja nende jaoks teedel olevad takistused ja vajakajäämised.

Kes või mis Loov Viljandi õigupoolest üldse on?

Loov Viljandi on kogukonnaalgatus, kuhu kuuluvad linlased, kel on soov arutada Viljandi kui elukeskkonna üle, mõtiskleda, kuidas väärtustada linna ainulaadsust ning luua elamiseks ja töötamiseks parim paik. Tuumikgrupis on hetkel umbes 10 inimest ja peamiseks kommunikatsioonikanaliks on Loov Viljandi Facebooki leht. Me pole veel MTÜ-d loonud, pigem oleme heade mõtete ja nende ärategemise võrgustik.

Et meid ühendav teema on elukeskkond, siis üsna loomulikult jõudsimme ka aruteluni, et kuidas tähistada autovaba päeva. Jäime mõtlema, et miks alati räägitakse autovabal päeval ratturitest. Kui tõesti tahame 8–80 printsiibile vastavat linnaruumi, siis peame tähelepanu pöörama ka sellele, et hea oleks liikuda vanemaealistel ja lastel. Siis saavad kindlasti mugavalt liikuma ka kõik teised. Lisaks tundus autovabal päeval emmeralli korraldamine uudse mõttena, sest pole eriti kuulnud aksioone just sellele sihtrühmale. Seetõttu oli ettevõtmist nii inimestele kui meediale ka lihtsam kommunikeerida.

Millest te korraldamist alustasite?

Kui olime selle konkreetse emmeralli ideeni jõudnud, siis mõtlesime läbi vajalikud sammud ürituse korraldamiseks. Põhikorraldajateks olime mina ja teine loovviljandlane, Kristina Libe. Kui minu taust on projektijuhtimine ja kommunikatsioon, siis Kristinal on pikaajaline ettevõtluskogemus ja lisaks on tema ka üks algatuse eestkõneleja linnaruumi teemadel. Seega olid meil enda meeskonna sees peamised vajalikud oskused olemas, kui väljaarvata see, et meil kummalgi endal lapsi pole. Selle korvasid meie endi märkamised, mis Viljandi tänavatel

Fotod: Loov Viljandi

igapäevaselt toimub.

Kui peaksid teistele selgitamiseks kogu protsessi jagama sammudeks, siis need oleksid?

Kõigepealt sõnasta murekoht, mida soovid lahendada ja seejärel vali sobivaim meetod. Eksperimendi kasuks otsustasime põhjusel, et see meetod andis võimaluse saada vahetut infot testi läbijatelt. Just nendelt liiklejatelt, kes liiguvad linnaruumis lapse ja lapsevankriga.

Järgmise sammuna panime paika ralli trajektoori ja arutasime selle läbi kohalike igapäevaste kärutajatega. Nii läbisime trajektooril tõesti nende argipäevade marsruutide kitsaskohad.

Seejärel tegime valmis ja panime üles kuulutused sotsiaalmeedia-kanalitesse, samuti saatsime pressiteate kohalikule meediale ja oma-valitsusele. Kutse saatsime ka kõikidele kogukonnaliikmetele.

Rääkisime läbi ka paari aktiivsema kärutajaga, et nad kohale tuleksid – kui tuumik on olemas, siis on ka teistel lihtsam liituda.

Ürituse toimumise ajal tegime ise pilte ja jagasime neid sotsiaalmeedias ning kutsusime ka teisi üles jagama. Nii sai ralli vajaliku tähelepanu.

Teekonna läbimise käigus tulnud tähelepanekud said kajastatud avalikus meedias ning Loov Viljandi Facebooki lehel. Lisaks võtame neid arvesse osaledes aruteludes, mis puudutavad Viljandi avaliku ruumi kujundamist jalakäijasõbralikumaks.

Kas te kellegagi kooskõlastasite ka?

Me ei pidanud vajalikuks kooskõlastamist, sest tegu polnud avaliku sündmusega. Lihtsalt saime kokku ja kärgutasime üheskoos.

Foto: Marko Saarm / ajaleht Sakala